

Ministry
of Justice

Adolygiad Barnwrol Ymgynghoriad Diwygio

Ymateb y Llywodraeth

Dyddiad cyhoeddi Gorffennaf 2021

CP 477

Ministry
of Justice

Adolygiad Barnwrol - Ymgynghoriad Diwygio

Ymateb y Llywodraeth

Cyflwynwyd i'r Senedd
gan yr Arglwydd Ganghellor a'r Ysgrifennydd Gwladol dros Gyfiawnder
gan Orchymyn Ei Mawrhydi

Gorffennaf 2021

CP 477

© **Hawlfraint y Goron 2021**

Trwyddedir y cyhoeddiad hwn o dan delerau fersiwn 3.0 o'r Drwydded Llywodraeth Agored v3.0 ac eithrio lle nodir yn wahanol. I weld y drwydded hon, ewch i nationalarchives.gov.uk/doc/open-government-licence/version/3

Lle rydym wedi nodi deunydd sydd â hawlfraint trydydd parti, bydd angen i chi ofyn am ganiatâd gan y rhai sy'n dal yr hawlfraint honno.

Mae'r cyhoeddiad hwn ar gael yn www.gov.uk/official-documents

Dylid anfon unrhyw ymholiad am y cyhoeddiad hwn atom yn judicialreview@justice.gov.uk.

ISBN 978-1-5286-2793-1

CCS0621754360 07/21

Argraffwyd ar bapur yn cynnwys o leiaf 75% o ffibr wedi'i ailgylchu

Argraffwyd yn y Deyrnas Unedig gan yr APS Group ar ran Rheolwr Llyfrfa Ei Mawrhydi

Cynnwys

Rhagair	6
Cyflwyniad	
Wider Judicial Review Considerations	12
Government Response	15
<i>Cart</i> Judicial Reviews	17
Disodli Clauses	19
Remedies	22
Suspending the effects of quashing orders	23
Limiting the retrospective effect of quashing orders	27
Factors to guide the court's discretion	29
Presumptions	30
Nullity	32
Procedural reforms	33
Other	33
Conclusion	34
Contact details	36
Complaints or comments	36
Consultation principles	37
Annex A – List of respondents	38
Annex B – Glossary	40
Annex C – List of Consultation questions	42
Annex D – Stakeholder engagement	45
Annex E – <i>Cart</i> statistical analysis	46

[leave this page blank – back of contents page]

Rhagair

Pan lansiais ymgynghoriad yr Adolygiad Barnwrol yn gynharach eleni, roeddwn i eisïau sbarduno dadl am bwrpas Adolygiad Barnwrol, ei esblygiad a'r diwygiadau y gallai fod eu hangen. Yr Adolygiad Annibynnol o Gyfraith Weinyddol (IRAL) yw sylfaen y ddadl honno. Cynhyrchodd Panel IRAL adroddiad rhagorol a chefais fy mherswadio gan eu hargymhellion, ond roedd yn ymddangos i mi, ar ôl ystyried y drafodaeth yn yr adroddiad a'r cyflwyniadau i alwad IRAL am dystiolaeth, bod achos dros fynd ymhellach. Penderfynais ymgynghori ar opsiynau eraill.

Yn yr un modd â galwad IRAL am dystiolaeth yr hydref diwethaf, derbyniodd ein hymgyngghoriad ym mis Mawrth ac Ebrill ystod eang o ymatebion manwl ac ystyriol. Dywedais yn y ddogfen ymgynghori fy mod am i'r broses o ddiwygio'r Adolygiad Barnwrol fod yn ailadroddol. Mae dadansoddiad o ymatebion yr ymgynghoriad wedi rhoi sylfaen gadarn inni fwrw ymlaen â nifer o ddiwygiadau, y byddwn yn awr yn deddfu arnynt, ond bydd y Llywodraeth yn parhau i ystyried y ffordd y mae Adolygiad Barnwrol yn gweithredu yn gyffredinol ac a oes angen gwneud newidiadau pellach, gan gynnwys y mesurau gweithdrefnol y buom yn ymgynghori arnynt.

Er bod gan y rhai a ymatebodd i'r ymgynghoriad lu o safbwyntiau ar bwrpas a lle Adolygiad Barnwrol, y thema gyffredinol oedd y dylai'r Adolygiad Barnwrol weithio law yn llaw â'r weithrediaeth a chyda'r Senedd i sicrhau gweinyddiaeth gyhoeddus dda.

Mae'r syniad o weinyddiaeth dda yn cynnwys sawl egwyddor. Weithiau, ac yn wir, yn arferol, maent yn cydbwyso ei gilydd, ond ar adegau eraill gallant wrthdaro. Mae hyn yn arbennig o wir ym mhenderfyniad llys ynghylch rhoi rhyddhad. Nid yn unig mae angen i llys ystyried hawliau'r hawlydd, ond hefyd ganlyniadau rhoi rhwymedi, yr effeithiau ar hawliau eraill, a natur a maint y gwall i'w roi. Dim ond ychydig o enghreifftiau yw'r rhain.

Rwyf wedi dweud fy mod am adfer lle cyfiawnder a'i roi wrth wraidd ein cymdeithas trwy sicrhau y gall holl sefydliadau'r wladwriaeth weithredu gyda'i gilydd yn rhinwedd eu swydd briodol i gynnal rheolaeth y gyfraith. Bydd y diwygiadau i'r Adolygiad Barnwrol a nodir yn y ddogfen hon yn cyfrannu at hyn trwy gynyddu hyblygrwydd y rhwymediau sydd ar gael i'r llysoedd, gan rymuso barnwyr i ddarparu rhyddhad mewn ffordd sy'n gytbwys ac yn unol ag amgylchiadau'r achos. Yn y modd hwn gallwn gryfhau Adolygiad Barnwrol fel ffordd o sicrhau gweinyddiaeth gyhoeddus dda a chyfiawn.

Mae rhoi'r opsiwn i'r llysoedd atal, dileu neu gyfyngu ar effaith ôl-weithredol rhyddhad, yn cynrychioli cynnydd mawr mewn hyblygrwydd adferol. Ac er bod disgrisiwn y llys yn bwysig, ac y bydd yn aros yn y pen draw bob amser, mae rhagdybiaeth i roi math o ryddhad sy'n rhoi cyfle i'r diffynnydd wneud iawn am gamgymeriad - lle mae hynny'n rhoi

iawn yn ddigonol - yn briodol. Bydd yn sicrhau bod Adolygiad Barnwrol yn cael ei gyfeirio at atebion ymarferol.

Mae elfen arall o'r diwygiadau hyn yn fwy strwythurol, sef cael gwared ar Adolygiadau Barnwrol '*Cart*'. Argymhellodd Panel IRAL y diwygiad hwn ond fe'i beirniadwyd gan randdeiliaid a ddadleuodd fod sail dystiolaeth y Panel dros yr argymhelliad yn ddiffygiol. Yn sgil dadansoddi'r data ymhellach (a eglurir yn y ddogfen bresennol) rwy'n fodlon bod y Panel wedi dod i'r casgliad cywir. Mae'r nifer fawr o heriau'r flwyddyn, y gyfradd lwyddiant isel iawn, a statws yr Uwch Dribiwnlys yn golygu bod Adolygiadau Barnwrol *Cart* yn niweidiol i effeithlonrwydd a swyddogaeth y system gyfiawnder.

Mae'r Llywodraeth yn cyflwyno deddfwriaeth ar y mesurau hyn yn y Mesur Adolygiad Barnwrol a Llysoedd ac edrychaf ymlaen at weld y ddadl yn parhau yn y Senedd.

Cyflwyniad

1. Adolygiad Barnwrol yw'r broses lle mae llys yn adolygu cyfreithlondeb penderfyniad neu gamau a wnaed gan gorff cyhoeddus, gan edrych yn benodol ar sut y gwnaed y penderfyniad, yn hytrach na hawliau a chamweddau'r casgliad y daethpwyd iddo.
2. Roedd Maniffesto 2019 y Llywodraeth yn cynnwys ymrwymiad i edrych o'r newydd ar Adolygiad Barnwrol. Ym mis Gorffennaf 2020, sefydlwyd Panel arbenigol dan gadeiryddiaeth yr Arglwydd Faulks QC i gynnal yr Adolygiad Annibynnol o Gyfraith Weinyddol (IRAL).
3. Tasg y Panel oedd ystyried sut y gellir cydbwysu budd cyfreithlon y dinesydd o allu herio cyfreithlondeb gweithredu gweithredol trwy'r llysoedd yn briodol â rôl y weithrediaeth i lywodraethu'n effeithiol o dan y gyfraith.
4. Ar ôl cynnal galwad am dystiolaeth rhwng 7 Medi a 26 Hydref 2020, a ddenodd ymhell dros 200 o gyflwyniadau, cyflwynodd yr Arglwydd Faulks a'i gydweithwyr eu hadroddiad i'r Arglwydd Ganghellor ym mis Ionawr 2021.
5. Yn eu hadroddiad, aeth y Panel IRAL ati i olrhain datblygiadau o ran Adolygiad Barnwrol dros yr hanner canrif ddiwethaf. Ysgrifennodd y Panel yn helaeth am y maes gostyngol mewn ardaloedd na ellir eu cyfiawnhau, amlygodd¹ dull anghyson y llysoedd o ran di-rym a myfyrio ar bryderon a fynegwyd gan eraill ynghylch syniadau fel 'egwyddor cyfreithlondeb'.² Tynnodd y Panel sylw hefyd at sawl achos lle nad yw'r llysoedd wedi cael datrysiadau sydd ar gael sy'n darparu'r hyblygrwydd sydd ei angen arnynt, a bod hyn yn rhwystro effeithiolrwydd y llysoedd i ymdrin ag achosion Adolygiad Barnwrol. Daeth y Panel i'r casgliad, yn bennaf, nad oes angen diwygio systemig,³ a'r ateb i unrhyw orgyffwrdd barnwrol yw ataliaeth farnwrol, rhywbeth nad oes angen deddfwriaeth arno.⁴ Mae'r rhain yn safbwyntiau y mae'r Llywodraeth yn cytuno â hwy.
6. Argymhellodd y Panel ddau ddiwygiad i gyfraith sylweddol - gwrthdroi dyfarniad *Cart* a chyflwyno gorchmynion diddymu wedi'u hatal fel ateb ychwanegol - a cynigiodd y Pwyllgor Rheolau Trefniadaeth Sifil (CPRC) newidiadau i'r weithdrefn.⁵

---

¹ Adroddiad IRAL, 2.11-2.36, 2.94-95

² Adroddiad IRAL, 3.29

³ Adroddiad IRAL 2.96, tt129-130

⁴ Adroddiad IRAL 3.19-3.22,

⁵ Mae'r newidiadau'n cynnwys: dileu'r gofyniad i hawliad gael ei gyhoeddi'n "brydlon", ond cadw'r terfyn amser o 3 mis

7. Cyhoeddodd y Llywodraeth adroddiad y Panel ar 18 Mawrth 2021. Ar yr un diwrnod, cyhoeddodd ei ymateb hefyd ar ffurf dogfen ymgynghori, 'Diwygio Adolygiad Barnwrol - Ymateb y Llywodraeth i'r Adolygiad Annibynnol o Gyfraith Weinyddol'. Nododd y ddogfen ymgynghori fod Gweinidogion yn bwriadu bwrw ymlaen ag argymhellion y Panel. Hefyd, gan dynnu ar ddadansoddiad Panel IRAL a chyflwyniadau i alwad IRAL am dystiolaeth, gofynnodd am farn ar nifer o gynigion eraill:
- deddfu i egluro effaith cymalau statudol disodli
  - deddfu i gyflwyno disgrisiwn i wneud datrysiadau'n arfaethedig yn unig
  - deddfu, mewn perthynas ag Offerynnau Statudol, ar gyfer rhagdybiaeth, neu ofyniad i unrhyw rwymedi fod yn ddarpar yn unig
  - deddfu i ragdybio gorchmynion diddymu neu ei gwneud yn ofynnol eu hatal
  - deddfu i egluro egwyddorion a chysyniad dirymedd
  - gwneud diwygiadau gweithdrefnol pellach (i'w hystyried gan y CPRC).
8. Parhaodd y cyfnod ymgynghori am chwe wythnos a daeth i ben ar 29 Ebrill 2021. Yn ystod yr amser hwn, ymgysylltwyd yn sylweddol â rhanddeiliaid. Mae eu manylion ar gael yn Atodiad D.
9. Roedd y Llywodraeth yn wynebu beirniadaeth am hyd y cyfnod ymgynghori, a gynhaliwyd dros y Pasg ac yn ystod y cyfnod cyn etholiadau'r Alban a Chymru. Roedd yn ymgynghoriad byrrach nag mewn rhai achosion eraill ond yn sgil gwaith Panel IRAL, y cyflwyniadau i'w alwad am dystiolaeth, a'r ymgysylltiad â rhanddeiliaid a gynhaliwyd gan y Weinyddiaeth Gyfiawnder yn ystod yr ymgynghoriad, roedd yr Arglwydd Ganghellor o'r farn bod y cyfnod ymgynghori yn ddigonol.
10. Cafwyd cryn dipyn o ymatebion defnyddiol yn yr ymgynghoriad. Er bod mwyafrif yr ymatebwyr yn gwrthwynebu'r cynigion yn fras, roedd llawer yn darparu dadl a gwybodaeth a oedd yn amhrisiadwy yn y broses o ddatblygu polisi a wnaed yn dilyn yr ymgynghoriad.
11. Ni fydd cynigion i ddeddfu ar gyfer fframwaith cyffredinol i egluro effaith cymalau disodli, ac i ddeddfu ar gyfer fframwaith eang ar yr egwyddorion sy'n arwain at benderfyniad yn ddi-rym. Fodd bynnag, bydd cynigion ar rwymedïau yn delio ag effeithiau posibl dirymedd. Bydd y Llywodraeth yn bwrw ymlaen â chael gwared ar Adolygiadau Barnwrol *Cart* a chyda darparu pwerau adfer ychwanegol i atal, dileu neu gyfyngu ar effaith ôl-weithredol gorchmynion diddymu, a fydd yn cael ei arwain gan restr o ffactorau ac y gellir eu gwneud yn ddarostyngedig i unrhyw amodau.

---

darparu arweiniad pellach ar ymyrwyr

darparu ar gyfer ffeilio cam ychwanegol yn nhrefn Ateb, cyn pen saith diwrnod ar ôl derbyn Cydnabyddiaeth Gwasanaeth.

12. Dyma fesurau'r Adolygiad Barnwrol yn y Bil yr Adolygiad a'r Llysoedd:

- (1) Dileu Adolygiadau Barnwrol Cart**, lle mae rhai penderfyniadau gan yr Uwch Dribiwnlys yn cael eu hadolygu gan y llysoedd goruchwylio. Mae penderfyniad y Goruchaf Lys yn *Cart*⁶ wedi arwain at nifer o achosion yn herio penderfyniadau Uwch Dribiwnlys y mae ychydig iawn ohonynt yn llwyddiannus, gan ddangos bod system y tribiwnlys yn effeithiol ac yn cynnig amddiffyniad sy'n gyson â rheolaeth y gyfraith. Er ei bod yn cydnabod bod mynediad at gyfiawnder yn bwysig, mae'r Llywodraeth o'r farn bod hyn yn anghymesur o ddwys o ran adnoddau. Mae'r ddeddfwriaeth hon yn eithrio'r gallu i adolygu penderfyniad yr Uwch Dribiwnlys yn farnwrol i wrthod caniatâd i apelio gan y Tribiwnlys Haen Gyntaf, ond gan adael awdurdodaeth adolygiad gweddilliol ar gyfer y llysoedd goruchwylio mewn rhai amgylchiadau, er mwyn sicrhau bod strwythur system y llysoedd yn gyson â rheolaeth y gyfraith.
- (2) Yn darparu i'r llys atal gorchmynion diddymu fel rhwymedi mewn achosion Adolygiad Barnwrol.** Fel gwrthdroi *Cart*, roedd hwn yn un o argymhellion parhaol Panel IRAL. Bydd y cynnig hwn yn caniatáu i'r llys atal, am amser penodol, effaith gorchmyn yn dileu penderfyniad neu weithred. Mae hyn yn rhoi amser i'r awdurdod cyhoeddus weithredu, megis gwneud trefniadau trosiannol, gan ragweld y bydd y gorchmyn diddymu yn dod i rym. Mae'r ddeddfwriaeth hon yn rhoi disgrisiwn i atal gorchmynion diddymu, gyda'r disgrisiwn hwn yn cael ei arwain gan restr o ffactorau nad ydynt yn gynhwysfawr.
- (3) Galluogi'r llys gyfyngu ar effaith ôl-weithredol gorchmynion diddymu fel rhwymedi mewn achosion Adolygiad Barnwrol** (lle byddai llys yn gwneud effaith gorchmyn diddymu yn arfaethedig yn hytrach nag yn ôl-weithredol). Byddai arfer y pŵer hwn yn cael ei arwain gan restr o ffactorau nad ydynt yn gynhwysfawr. Er na chaiff ei argymhell gan y Panel IRAL, rydym yn gweld teilyngdod i roi defnydd dewisol o'r rhwymedi hwn i farnwyr fel y gellir osgoi effeithiau andwyol diddymu ôl-weithredol mewn rhai sefyllfaoedd.
- (4) Amlinellu'r rhestr o ffactorau a fydd yn arwain disgrisiwn y llys ac yn creu rhagdybiaeth y dylai'r llys ddefnyddio'r pwerau a amlinellir uchod lle byddent yn cynnig iawn digonol i'r hawlydd.** Ni chafodd rhagdybiaethau eu hargymhell gan y Panel IRAL ac yn gyffredinol roeddent yn cwrdd ag amheuan gan ymatebwyr i'r ymgynghoriad. Fodd bynnag, mae'r Llywodraeth o'r farn y bydd y rhagdybiaeth hon ochr yn ochr â'r ffactorau i'r llys eu hystyried yn arwain datblygiad cyflymach o egwyddorion cyson sy'n llywodraethu defnyddio'r pwerau adfer newydd hyn.

---

⁶ R (on the application of Cart) v The Upper Tribunal [2011] UKSC 28

(5) Yn egluro ar wyneb y Bil nad yw'r cysyniad cyfreithiol o ddi-rym yn atal nac yn llywio disgresiwn adferol y llys. Mae hyn yn sicrhau na ellid defnyddio'r cysyniad o ddi-rym neu effeithiau annilysrwydd i dansellio disgresiwn y llysoedd i ddefnyddio'r pwerau adfer hyn.

13. Mae'r ddogfen bresennol yn crynhoi'r ymatebion i'r ymgynghoriad i'r graddau y maent yn ymwneud â diwygio'r gyfraith yn sylweddol (nid gweithdrefnol) ac yn nodi'r mesurau y mae'r Llywodraeth yn eu cymryd yn y Mesur Adolygiad Barnwrol a Llysoedd. Nid yw'r diwygiadau gweithdrefnol yn ystyriaeth berthnasol i'r Bil gan ei fod yn fater i'r CPRC annibynnol. Bydd y cwestiynau hyn yn cael eu hystyried ac fe ymatebir iddynt yn nes ymlaen.
14. Roedd y ddogfen ymgynghori yn cynnwys asesiad lefel uchel o effeithiau economaidd a chydraddoldeb y cynigion polisi gydag ymrwymiad i ddatblygu Asesiad Effaith llawn a Datganiad Cydraddoldeb ochr yn ochr ag ymateb yr ymgynghoriad. Mae'r rhain yn cael eu cyhoeddi ar yr un pryd â'r ddogfen ymateb hon.

Ystyriaethau Adolygiad Barnwrol Ehangach

15. Nid oedd Adran 2 y ddogfen ymgynghori, a oedd yn nodi meddylfryd y Llywodraeth ynghylch datblygiadau go iawn a chanfyddedig y gyfraith mewn perthynas ag Adolygiad Barnwrol dros y blynyddoedd diwethaf, yn cynnwys unrhyw gynigion ar gyfer newid. Am y rheswm hwn, nid yw'r ddogfen bresennol yn cynnig unrhyw fesurau mewn perthynas â'r materion a drafodir yn yr Adran honno. Fodd bynnag, roedd gan lawer o ymatebwyr farn ar ei chynnwys ac felly gwnaethom nodi myfyrdodau pellach y Llywodraeth yma.
16. Dadleuodd ymatebwyr, ar y mwyaf, fod llond llaw o benderfyniadau llys y gellid dadlau eu bod yn anghywir ac, felly, nad oes problem ehangach i fynd i'r afael â hi. Mae'r rhesymu hwn yn dibynnu ar y farn nad yw problem yn broblem oni bai ei bod yn digwydd yn aml. Nid yw'r ddadl honno'n perswadio'r Llywodraeth, oherwydd gall hyd yn oed un achos gael goblygiadau eang.
17. Pwrpas Adolygiad Barnwrol, mewn cyd-destunau statudol, yw sicrhau nad yw'r rhai y mae'r Senedd yn ymddiried ynddynt â phwerau cyhoeddus yn rhagori neu'n camddefnyddio'r pwerau hynny. Ac felly rôl y llysoedd yn yr Adolygiad Barnwrol yw bod yn was i'r Senedd. Y ffordd orau o ystyried seiliau safonol Adolygiad Barnwrol, sy'n adolygu arfer pwerau a roddir gan y Senedd, yw rhagdybiaethau deongliadol. Felly, pan fydd y Senedd yn rhoi pŵer, rhagdybir ei bod yn bwriadu i'r pŵer gael ei arfer yn ddidwyll, yn rhesymol, at y dibenion y mae'n cael ei roi ar ei gyfer, gan ystyried yr holl ystyriaethau perthnasol ac anwybyddu'r holl ystyriaethau amherthnasol. Er bod yr egwyddorion hyn a'u cymhwysiad cyfredol yn afresymol i raddau helaeth, mae seiliau Adolygiad Barnwrol sy'n dod i'r amlwg sy'n peri peth pryder. Mae'r Llywodraeth yn bryderus ynghylch y cyfeiriad teithio posibl mewn tri maes, fel y trafodir isod.
18. Y cyntaf yw'r posibilrwydd o gamddefnyddio *Wednesbury*⁷, oherwydd yr anhawster posibl⁸ i ddod o hyd i ffordd wrthrychol i'w fesur, a'r lefelau amrywiol o ddwyster y

---

⁷ Associated Provincial Picture Houses Ltd. v Wednesbury Corporation [1948] 1 KB 223

⁸ See Lord Carnwath's discussion in <https://www.supremecourt.uk/docs/speech-131112-lord-carnwath.pdf> the ALBA Annual Lecture 2013 (supremecourt.uk) page 18. See also <https://ukconstitutionallaw.org/2013/11/20/mark-elliott-where-next-for-the-wednesbury-principle-a-brief-response-to-lord-carnwath/> Mark Elliott: Where next for the Wednesbury principle? A brief response to Lord Carnwath – UK Constitutional Law Association (UK Constitutional Law Association Blog <https://ukconstitutionallaw.org/2013/11/20/mark-elliott-where-next-for-the-wednesbury-principle-a-brief-response-to-lord-carnwath/>).

dywedir sy'n gysylltiedig ag ef. Ar y pwynt olaf, mae darlith Gresham ddiweddar yr Arglwydd Ustus Haddon-Cave yn addysgiadol:

“the constant refinement and Enigma variations on Wednesbury and the spawning of a myriad of different public law tests in an attempt to achieve ‘perfection’ in every scenario has led to a great deal of obscurity and entanglement. Bright lines are no bad thing in the good administration of justice and good government. Not everything can be nuanced. In the slightly Alice-in-wonderland world of close or anxious or intense or quite intense scrutiny in public law, you will forgive me for asking: Is today Wednesbury or Thursbury and Fribury?”⁹

19. Mae hydrinedd damcaniaethol 'afresymoldeb' a'i agoswydd dadleuol i ddyfarniadau gwerth yn golygu y gallai fod yn destun gorgyffwrdd cysyniadol, neu ei ddefnyddio i ddarparu sylfaen ar gyfer seiliau sylweddol eraill yr Adolygiad Barnwrol.

20. Yn ail, ac yn gysylltiedig â hynny, yw'r galwadau am gymesuredd (h.y. y syniad nad yw'r llys yn edrych yn unig a yw'r sawl sy'n gwneud y penderfyniad wedi defnyddio'r pwerau a roddwyd iddo gan y Senedd ond hefyd a yw'r penderfyniad neu'r weithred yn ffordd gymesur o gyflawni nod polisi) er mwyn bod yn sail gyffredinol i'r Adolygiad Barnwrol. Byddai hyn yn newid rôl y llysoedd yn sylweddol ac yn peryglu math o ddyfarniad sy'n tynnu'r farnwriaeth yn gwestiynau gwleidyddol neu werth llwythog. Mae'r llysoedd mewn gwirionedd wedi tynnu sylw at beryglon o'r fath eu hunain. Er enghraifft, crynhodd yr Arglwydd Neuberger yn *Keyu v FCO* y risg yn ddeheuig:

“The move from rationality to proportionality, as urged by the appellants, would appear to have potentially profound and far-reaching consequences, because it would involve the court considering the merits of the decision at issue: in particular, it would require the courts to consider the balance which the decision-maker has struck between competing interests (often a public interest against a private interest) and the weight to be accorded to each such interest”¹⁰

21. Yn absenoldeb awdurdodiad Seneddol penodol (fel y darparwyd yn y Ddeddf Hawliau Dynol) ni ddylid gweld cymesuredd na dod yn sail safonol i adolygiad.

22. Mae'r trydydd pryder yn ymwneud ag egwyddor cyfreithlondeb. Trafododd Adroddiad IRAL¹¹ un elfen o hyn - y diffyg sicrwydd ynghylch y sbardunau ar gyfer egwyddor cyfreithlondeb. Elfennau arall yw'r pryder y mae'r Athro Varuhas wedi'i godi ynghylch yr hyn y mae'n ei alw'n amrywiadau “estynedig” a “rhagweithiol” yr egwyddor hon sy'n

⁹ Complexity and the Law, Gresham Lecture, page 10: <https://www.gresham.ac.uk/lectures-and-events/law-complexity>

¹⁰ *Keyu v Secretary of State for Foreign and Commonwealth Affairs* [2015] UKSC 69 [133]

¹¹ IRAL at 3.31-34

“gwneud cynnydd sylweddol i ddisgresiwn gweithredol, a gallu'r Senedd i ail-lunio'r gyfraith gyffredin, hyd yn oed lle mae'n amlygu ei bwriad gan geiriau clir.”¹²

23. Cred y Llywodraeth nad oes yr un o'r tri maes hyn mewn cyfnod lle mae angen ymyrraeth ddeddfwriaethol i gynnal y cydbwysedd cywir rhwng Gweithrediaeth, y Senedd a'r Farnwriaeth. Mae'r Llywodraeth yn cytuno â Phanel IRAL, “rhaid i atebion i unrhyw broblemau posibl gorgyffwrdd barnwrol ac ansicrwydd a grëir gan gyflwr presennol y gyfraith ar sail Adolygiad Barnwrol ddod o'r llysoedd, a dylid annog y llysoedd i wneud yr hyn y maent yn ei wneud yn gallu mynd i'r afael â'r problemau hyn.”¹³

---

¹² Varuhas, 'Principle of Legality', The Cambridge Law Journal, (December 2020)

¹³ IRAL at 3.18

Ymateb y Llywodraeth

Trosolwg

24. Cafwyd 141 o ymatebion i'r ymgynghoriad. Mae rhestr o'r rheini a ymatebodd yn Atodiad A.

25. Mae ymatebion i'r ymgynghoriad yn cael eu hystyried trwy gynnig yn hytrach na thrwy gwestiwn, gan fod sawl cwestiwn yn mynd i'r afael â'r un thema ac roedd llawer o ymatebion yn mynd i'r afael â'r ymgynghoriad yn thematig yn hytrach na thrwy gwestiwn. Dyma'r cynigion:

- Adolygiadau Barnwrol *Cart*
- Cymalau Disodli
- Datrysiadau:
  - Gorchmynion diddymu gohiriedig
  - Darpar orchmynion diddymu
  - Dirymedd
  - Datrysiadau Eraill
- Diwygiadau gweithdrefnol

Dadansoddiad Meintiol o Ymatebion

MATH O YMATEB	CYFRIF	% CYFANSWM
<i>PORTH AR-LEIN</i>	58	41
<i>TRWY E-BOST</i>	83	59
<i>CYFANSWM</i>	141	100

Ffig. 1

AWDUR	CYFRIF	% CYFANSWM
<i>LAW FIRM (CWMNI CYFREITHIOL COFRESTREDIG)</i>	21	15
<i>CYFREITHIWR (CYFREITHIWR UNIGOL, YN YMATEB YN BERSONOL)</i>	5	4
<i>PARLIAMENTARIAN (A MEMBER OF EITHER HOUSE OR A PARLIAMENTARY GROUP)</i>	2	1
<i>DINESYDD PREIFAT (UNIGOLYN YN YMATEB MEWN RHINWEDD PERSONOL)</i>	39	28

ACADEMAIDD (PERSON NEU GRŴP O BOBL SYDD Â CHYMHWYSTER(AU) ACADEMAIDD)	17	12
SEFYDLIAD ERAILL (UNRHYW SEFYDLIAD NAD YW'N GWMNI CYFREITHIOL, CYMDEITHAS GYFREITHIOL NEU GORFF ACADEMAIDD)	31	22
CYMDEITHAS GYFREITHIOL (GRŴP, SEFYDLIAD NEU GYMDEITHAS SY'N CYNWYS CYFREITHWYR NEU GWMNIAU CYFREITHIOL)	26	18

Ffig. 2

THEMÂU GAN YMATEBYDD	CART BARNWROL ADOLYGIAD	CYMALAU DISODLI	GORCHMYNION DIDDYMU GOHIRIEDIG	GORCHMYNION DIDDYMU DARPAR	DIRYMEDD	DATRYSIADAU ERAILL
CWMNI CYFRAITH	18	18	20	19	17	8
CYFREITHIWR	5	3	4	4	4	0
SENEDDWR	2	2	2	2	2	0
DINESYDD PREIFAT	30	30	29	31	32	1
ACADEMAIDD	11	15	12	13	11	3
SEFYDLIAD ERAILL	19	24	25	26	19	14
CYMDEITHAS GYFREITHIOL	20	22	22	23	19	8

Ffig. 3

Dadansoddiad Ansoddol

26. Roedd yr ymatebwyr yn gyffredinol yn erbyn cael gwared ar *Cart* Adolygiadau Barnwrol, a oedd yn eu barn hwy fel llwybr gwerthfawr o her, ac roeddent yn teimlo bod eu dadl wedi'i chryfhau gan ddata Panel IRAL mewn perthynas â *Cart* o gael eu cwestiynu. Yn gyffredinol, roedd ymatebwyr o blaid rhoi disgrisiwn i'r llysoedd ar gyfer unrhyw un o'r rhwymediau arfaethedig, ac yn eang yn erbyn gosod unrhyw ofyniad neu ragdybiaeth. Lleisiodd ymatebwyr bryderon yn ymwneud â rhwymediau gohiriedig a

darpar atebion, ynghyd â chynigion yn ymwneud â dirymedd. Darparodd llawer enghreifftiau neu astudiaethau achos defnyddiol ar draws rhychwant cynigion y Llywodraeth.

27. O gynigion y Llywodraeth dim ond un sef cael gwared ar Adolygiadau Barnwrol *Cart*, yn berthnasol i'r Gweinyddiaethau Datganoledig. Nid oedd Llywodraethau Cymru a'r Alban yn cefnogi'r diwygiad hwn ac roeddent yn feirniadol o hyd byr y cyfnod ymgynghori a'r ffaith ei fod yn cael ei gynnal yn ystod y cyfnod cyn yr etholiad. Mewn ymateb, cynhaliodd y Llywodraeth ymgysylltiad ychwanegol â Llywodraethau Cymru a'r Alban y tu hwnt i'r cyfnod ymgynghori, trwy gyfuniad o gyfarfodydd a chyfnewid llythyrau.

Adolygiadau Barnwrol Cart

28. Argymhellodd Panel IRAL y dylai'r Llywodraeth ddeddfu i wyrddroi effaith penderfyniad y Goruchaf Lys yn *Cart*, a thrwy hynny ail-gadarnhau nad yw penderfyniadau'r Uwch Dribiwnlys i wrthod caniatâd i apelio yn ddarostyngedig i awdurdodaeth oruchwylio'r Uchel Lys.

29. Cytunodd y Llywodraeth â'r Panel ac yng Nghwestiwn 2 o'r ddogfen ymgynghori, gofynnwyd am farn ar y diwygiad hwn a'r ffordd orau o'i weithredu. O'r 105 o ymatebwyr a atebodd y cwestiwn hwn, roedd y mwyafrif yn erbyn gwyrddroi dyfarniad *Cart*.

30. Teimlai mwyafrif yr ymatebwyr fod y Panel IRAL wedi dod i gasgliad gwallus ar *Cart* oherwydd (roeddent yn dadlau) bod y Panel wedi defnyddio data anghywir ynghylch cyfran yr achosion *Cart* sy'n llwyddiannus. Cyfeiriodd ymatebwyr at nifer o resymau pam fod y fethodoleg a ddefnyddiodd y Panel i ddadansoddi cyfradd llwyddiant yn ddiffygiol. Er enghraifft, ni chymerodd unrhyw ystyriaeth o'r rhagdybiaeth yn CPR 54.7A (9) (b) bod achosion lle rhoddir caniatâd yn cael eu dileu. Roedd llawer o'r farn bod yr anghyfiawnder y mae Adolygiadau Barnwrol *Cart* yn ei atal, wrth sicrhau y gellir cywiro gwallau, yn bwysicach nag unrhyw bryderon ynghylch adnoddau, yn enwedig gan fod unrhyw achosion sy'n llwyddo yn cynnwys pwyntiau cyfreithiol pwysig. Beth bynnag, medden nhw, nid oes tystiolaeth bod Adolygiadau Barnwrol *Cart* yn "gost sylweddol", yn wir mae'r weithdrefn symlach a nodir yn CPR 54.7A wedi'i chynllunio i leihau'r adnoddau barnwrol sy'n ofynnol i ddelio â Barnwrol Adolygiadau *Cart* o gymharu â cheisiadau eraill nad ydynt yn *Cart*, ni ellir cymharu'r ddau ochr yn ochr.

31. Dadleuodd ymatebion eraill, yn enwedig gan grwpiau hawlwr a sefydliadau anllywodraethol, na ddylid dileu Adolygiadau Barnwrol *Cart* dan unrhyw amgylchiadau gan fod eu hangen er mwyn sicrhau'r amddiffyniad mwyaf posibl o hawliau unigolion. Tynnodd yr ymatebwyr sylw y byddai gwrthdroi *Cart* yn effeithio'n bennaf ar achosion

mewnfudo a lloches gan ddadlau y gallai'r canlyniadau hawliau dynol posibl fod yn ddifrifol o dan y Confensiwn Ewropeaidd ar Hawliau Dynol (ECHR) a'r Confensiwn Ffoaduriaid. Teimlai'r ymatebwyr hyn pe bai *Cart* yn cael ei wrthdroi y dylid darparu 'falf ddiogelwch' arall, fel hawl apelio statudol i'r Llys Apêl, i sicrhau y gellir cywiro gwallau.

32. Roedd y mecanweithiau amgen a awgrymwyd gan ymatebwyr yn cynnwys yr Uwch Dribiwnlys yn adolygu ei wrthodiad ei hun i roi caniatâd i apelio gan y Tribiwnlys Haen Gyntaf¹⁴, a diwygiadau i'r gweithdrefnau i wneud Adolygiad Barnwrol *Cart* yn fwy effeithlon ac effeithiol.
33. Mewn cyferbyniad, roedd rhai cyflwyniadau - gan academyddion yn bennaf - yn ffafrio diwygio, gan eu bod yn dadlau, waeth beth fo'r sylfaen dystiolaeth, bod yr Uwch Dribiwnlys yn rhoi digon o oruchwyliaeth fel corff annibynnol ag arbenigedd arbenigol a statws cyfatebol i'r Uchel Lys. Dadleuodd ymatebwyr eraill nad oes angen cyfleoedd diddiwedd ar gyfiawnder i ystyried achos hawlydd yn farnwrol.
34. Amlygodd rhai ymatebwyr y byddai gan y cynnig oblygiadau i'r cenhedloedd datganoledig a chodwyd materion yn ymwneud â chyfranogi awdurdodaethau'r Adolygiad Barnwrol yn y Deyrnas Unedig (DU). Am y rheswm hwn, teimlwyd y dylid cyfyngu'r cynnig i Gymru a Lloegr oherwydd gwahaniaethau rhwng y broses Adolygiad Barnwrol yng Nghymru a Lloegr a'r broses yn yr Alban (sydd â mesurau diogelwch ychwanegol), ac oherwydd nad oes tystiolaeth bod nifer uchel nifer o geisiadau a chyfran isel o ganlyniadau llwyddiannus yn yr Alban.

Ymateb y Llywodraeth

35. Yng sgil beirniadaeth o ganfyddiad Adroddiad IRAL mai dim ond 0.22% o *Adolygiadau Barnwrol Cart* sy'n llwyddiannus, cynhaliodd y Weinyddiaeth Gyfiawnder ddadansoddiad o'r data o'r newydd. Mae'r gwaith hwn wedi'i nodi'n llawn yn yr Asesiad Effaith sydd ar gael ar-lein (ond mae hefyd wedi'i nodi yn Atodiad E o'r ddogfen hon) ac mae'n dod i'r casgliad bod y gyfradd llwyddiant oddeutu 3%. Felly roedd Panel IRAL yn gywir i ddod i'r casgliad bod y gyfradd llwyddiant mewn *achosion Cart* yn sylweddol is na'r gyfradd llwyddiant¹⁵ mewn mathau eraill o Adolygiadau Barnwrol, lle mae'r data'n nodi ystod o 40% i 50%¹⁶.

¹⁴ Ar hyn o bryd mae pŵer o'r fath yn adran 10 o Ddeddf Tribiwnlysoedd, Llysoedd a Gorfodi 2007.

¹⁵ Yma, rydym yn diffinio achos "llwyddiannus" fel un lle mae cais am Adolygiad Barnwrol *Cart* wedi arwain at ddileu'r caniatâd gwreiddiol i apelio yn erbyn gwrthod (naill ai oherwydd bod caniatâd i apelio wedi'i roi a bod y penderfyniad wedi'i ddileu yn awtomatig o dan CPR 54.7 A (9) (b) neu oherwydd bod yr hawlydd yn llwyddiannus mewn gwrandawriad llawn) a chanfyddiad y Tribiwnlys Uchaf o blaid yr hawlydd (sydd fel arfer yn arwain at ddileu penderfyniad y tribiwnlys haen gyntaf). Rydym yn cydnabod nad oes cymhariaeth cyfatebol yn bosibl â mathau eraill o Adolygiadau Barnwrol, ond mae'r consensws

36. O ystyried y nifer uchel o hawliadau Adolygiad Barnwrol *Cart* (tua 750 y flwyddyn o 2016-2019), y gyfradd lwyddiant isel iawn, a bod yr Uwch Dribiwnlys yn y Llys Cofnod Uwch (sy'n golygu y gall osod cynseiliau a gorfodi ei benderfyniadau) dan lywyddiaeth uwch farnwyr, sy'n eistedd fel pen system ehangach o wiriadau a balansau ar gyfer rhai penderfyniadau gweinyddol, casgliad y Llywodraeth yw bod Adolygiadau Barnwrol *Cart* yn ddefnydd anghymesur o adnoddau barnwrol gwerthfawr.
37. Er mwyn gwella effeithlonrwydd y llysoedd ac ailddatgan sefyllfa'r Uwch Dribiwnlys, mae'r Llywodraeth wedi penderfynu deddfu i wrthdroi dyfarniad *Cart*. O ystyried mai amcan y newid yw cael gwared ar y baich anghymesur ac anghyfiawn o'r system, nid yw'r Llywodraeth yn bwriadu creu llwybr her amgen gan y gallai hyn symud yr effaith ar adnoddau i ran arall o'r system gyfiawnder.
38. Cynhaliwyd dadansoddiad datganoli llawn i ddeall effaith y cynnig hwn yn y cenhedloedd datganoledig. Yng ngoleuni'r sylfaen dystiolaeth sydd ar gael, bydd y mesur hwn yn berthnasol ledled y DU, *i'r graddau* fel y maent yn ymwneud â materion a gadwyd yn ôl.
39. Cynhaliodd y Llywodraeth ddadansoddiad Dyletswydd Cydraddoldeb Sector Cyhoeddus (PSED) i ddeall yr effaith wahaniaethol y byddai'r cynnig hwn yn ei chael mewn perthynas â nodweddion gwarchoddedig o dan Ddeddf Cydraddoldeb 2010, gan ystyried ymatebion yr ymgynghoriad. Er bod yr asesiad yn cydnabod y risg o wahaniaethu anuniongyrchol yn deillio o gael gwared ar lwybr Adolygiad Barnwrol *Cart* - oherwydd y gyfran uchel o achosion yn y Siambr Mewnfudo a Lloches a fydd yn cael eu heffeithio gan y diwygiad a hil, crefydd neu gred yr hawlwyd mewn achosion o'r fath - mae'n dod i'r casgliad bod y polisi'n gymesur oherwydd y goblygiadau adnoddau sy'n gysylltiedig â gweinyddu achosion o'r fath a'r gyfradd lwyddiant isel iawn o'i gymharu â mathau eraill o Adolygiad Barnwrol. Mae'r asesiad llawn ar gael ar-lein.
40. Bydd y modd y gweithredir y mesur hwn yn cael ei gwmpasu yn yr adran Cymalau Disodli sy'n dilyn.

Cymalau Disodli

41. Yn eu hadroddiad, ni wnaeth Panel IRAL unrhyw argymhellion penodol mewn perthynas â chymalau disodli ond roedd yn honni y gallai'r Senedd gyfyngu neu eithrio Adolygiad Barnwrol mewn amgylchiadau penodol os oes 'rhesymau grymus iawn' fynd

---

academaidd yn cefnogi'r dull o gymharu metrig rhesymol o 'lwyddiant mewn Adolygiadau Barnwrol *Cart* ' gyda metrig rhesymol o 'lwyddiant mewn Adolygiadau Barnwrol yn gyffredinol'.

¹⁶ Ystyriodd adroddiad IRAL amrywiol ffynonellau ar y pwnc, ac ymddengys bod y consensws eang yn ymwneud â'r ffigur hwn - Adroddiad IRAL (CP407), 177

ymlaen â threfniant o'r fath.¹⁷ Roedd y Panel hefyd yn ystyried bod y Senedd yn deddfu i wyrddroi rhai achosion, gan olygu bod cymalau disodli penodol yn effeithiol, fel dull cyfreithlon. Yn ogystal, ym marn y Llywodraeth, mae'n well cyflawni argymhelliad y Panel i wyrddroi *Cart* trwy gymal disodli, a arweiniodd at ystyried sut y gellid gwneud cymalau disodli yn effeithiol.

42. Cytunodd y Llywodraeth y dylai cymalau disodli fod yn effeithiol lle mae digon o gyfiawnhad a theimlai y gallai fod yn werth egluro egwyddorion dehongli y byddai'n rhaid i'r llysoedd eu defnyddio wrth ddehongli cymal disodli. Yn unol â hynny, roedd Cwestiwn 8 yn y ddogfen ymgynghori yn gofyn i'r ymatebwyr a fyddai'r dulliau arfaethedig (fframwaith), neu'r dewisiadau amgen, yn cyflawni'r nod o roi cymalau disodli ar waith.
43. Roedd mwyafrif sylweddol yr ymatebwyr yn feirniadol o ddull fframwaith o gymalau disodli, yr oeddent yn ei ystyried yn anghyfiawn ac yn annigonol i ddarparu amddiffyniadau digonol ar gyfer penderfyniadau a godwyd. Mae hyn i'w briodoli, yn rhannol, i'r ffaith bod dehongli yn dibynnu i raddau helaeth ar yr amgylchiadau penodol gerbron y llys a drafftio penodol y cymal, sy'n golygu na fyddai fframwaith un maint i bawb yn lleihau dryswch, ond o bosibl yn ychwanegu ato.
44. Roedd sefydliadau anllywodraethol yn tueddu i fod yn erbyn y syniad o gymalau disodli yn fwy cyffredinol oherwydd pryderon ynghylch goblygiadau cymalau o'r fath wrth gael eu hystyried yn erbyn rheolaeth y gyfraith. Mynegodd rhai ymatebwyr y farn hefyd na wnaed yr achos dros ddull fframwaith o'r fath gan y dadansoddiad yn adroddiad IRAL ac felly nid oedd cyfiawnhad i'r Llywodraeth ei ddilyn.
45. Roedd y mwyafrif o'r farn, yn lle creu fframwaith a allai fod yn ddiffygiol, y dylai'r Llywodraeth ddargyfeirio ei hymdrechion i ddrafftio cymalau disodli mwy penodol ac wedi'u teilwra sy'n briodol i'r ddeddfwriaeth benodol dan sylw, a fyddai'n fwy tebygol o gael eu croesawu gan y llysoedd a'r Senedd. Ystyriwyd y byddai ymdrechion o'r fath yn fwy tebygol o fod yn llwyddiannus, gan fod beirniadaeth farnwrol yn aml yn canolbwyntio ar briodoldeb cymalau disodli i'r ddeddfwriaeth benodol sy'n cael ei hystyried gan y llys.

Ymateb y Llywodraeth

46. Mae'r Llywodraeth yn cael ei pherswadio gan farn mwyafrif yr ymatebwyr bod fframwaith yn rhy gymhleth ac yn peryglu lleihau yn hytrach na gwella eglurder a sicrwydd ynghylch y gyfraith. Ar y sail hon ni fydd yn bwrw ymlaen â'r cynnig hwn.

---

17 Adroddiad IRAL 2.89

47. Fodd bynnag, er mwyn sicrhau nad yw'r llysoedd bellach yn rhoi cymalau disodli o ddim effaith (neu gyfyngedig iawn), lle mae cyfiawnhad digonol, mae'r Llywodraeth o'r farn bod ffordd briodol o gyflawni amcanion (i) dileu Adolygiadau Barnwrol *Cart* a (ii) sicrhau bod y llysoedd yn rhoi mwy o effaith i gymalau disodli yn yr hirdymor lle mae cyfiawnhad digonol, yw cynnig cymal disodli cul sy'n canolbwyntio ar gael gwared ar lwybr Adolygiad Barnwrol *Cart*.
48. Cyn dyfarniad *Anisminig*¹⁸, roedd wedi hen sefydlu na fyddai cymalau disodli yn cael eu dehongli fel rhai sy'n dileu'r potensial i gael eu herio gan Adolygiad Barnwrol pe bai'r corff yn gweithredu y tu hwnt i'w awdurdodaeth (h.y. y tu hwnt i gwmpas ei bwerau)¹⁹, neu , mewn achosion o driwlysoedd, wedi torri rheolau sylfaenol tegwch naturiol²⁰. Fodd bynnag, pe bai'r corff wedi gwneud camgymeriad o fewn ei gymhwysedd yna gweithredodd y llysoedd i'r disodli a ddileodd lwybr her yr Adolygiad Barnwrol o'r penderfyniad.
49. Pe bai'r penderfyniad yn cael ei wneud yn fwy nag awdurdodaeth yna ni fyddai'r disodli yn dileu Adolygiad Barnwrol; i'r gwrthwyneb, pe bai'r penderfyniad o fewn awdurdodaeth yna byddai'r cymal disodli yn dileu Adolygiad Barnwrol. Ni wrthododd *Anisminig* berthnasedd y gwahaniaeth hwn - a ailddatganwyd mewn cyfraith achosion²¹ dilynol - ond *gwnaeth* y llys ddehongli gwall penodol y gyfraith fel un a aeth i awdurdodaeth mewn gwirionedd, gan arwain at y penderfyniad yn ddi-rym fel ei fod yn ddi-rym gan arwain ato yn bod yn un dirymedd gan na chafodd ei amddiffyn gan y cymal disodli.
50. Ym marn y Llywodraeth, mae'n hynod anghyffredin i'r Senedd fod eisiau agor Adolygiad Barnwrol am wallau gwirioneddol awdurdodaethol, neu am dorri amodau tegwch naturiol yn sylfaenol.²² Fodd bynnag, mae'r dyfarniad yn *Anisminig* wedi ehangu'r amgylchiadau lle byddai gwall yn cael ei ystyried yn awdurdodaethol gan y llysoedd.
51. Mewn ymateb, pasiodd y Senedd gymalau disodli ehangach a oedd yn ymddangos fel pe baent yn destun Adolygiad Barnwrol hyd yn oed am wallau awdurdodaethol. Dyma a wnaeth y Senedd yn y ddarpariaeth dan sylw yn *Privacy International v Investigatory*

---

¹⁸ *Anisminic Ltd v Foreign Compensation Commission* [1969] 2 AC 147

¹⁹ For example, *Ex p Bradlaugh* (1878) 3 QBD 509, 513 (Cockburn CJ)

²⁰ For example, *R v Cheltenham Comrs* (1841) 1 QB 467, 113 ER 1211

²¹ *South East Asia Fire Bricks Sdn Bhd v Non-Metallic Mineral Products Manufacturing Employees Union* [1981] AC 363

²² Nid yw hynny'n golygu fodd bynnag, y byddai safon neu fath gwahanol o gymal disodli yn briodol mewn gwahanol gyd-destunau - er enghraifft mewn perthynas ag ail-gadarnhau neu adfer nad yw'n gyfiawnadwyedd rhai pwerau.

Powers Tribunal [2019] UKSC 22. Fodd bynnag, roedd hyn yn dal i arwain at anawsterau deongliadol.

52. Mae'r Llywodraeth o'r farn mai deddfu yw cyfathrebu, ac mae cyfathrebu'n gofyn am iaith gyffredin a sefydlog.²³ Os nad oes categorïau sefydlog a phendant o faterion awdurdodaethol ac an-awdurdodaethol, mae hyn yn ei gwneud yn anodd i gyfathrebu.
53. Mae'r Llywodraeth yn credu bod gwahaniaeth rhwng (1) gormodedd o awdurdodaeth (nid oedd gan y corff bŵer i wneud yr hyn a wnaeth), (2) cam-drin awdurdodaeth (roedd y corff yn torri egwyddorion cyfiawnder naturiol) a (3) phob gwall arall, gan gynnwys gwallau cyfreithiol. Mae'r Llywodraeth hefyd yn credu, o leiaf ar gyfer cyrff lled-farnwrol, nad oes unrhyw fater rheol cyfraith o ran dileu Adolygiad Barnwrol ar gyfer (3)²⁴. Mae'r Llywodraeth o'r farn y byddai'n anarferol i'r Senedd wneud hynny ar gyfer (1) a (2). Yn dilyn *Privacy International*, a oedd yn cynnwys trafod gwahaniaethau o'r fath, mae'r Llywodraeth yn hyderus y bydd y llysoedd yn derbyn y gwahaniaeth rhwng (1), (2) a (3), er gwaethaf y posibilrwydd o fodolaeth achosion ffiniol.
54. Er mwyn sicrhau cymesuredd ac i beidio ag eithrio Adolygiad Barnwrol i raddau mwy nag sy'n angenrheidiol, rydym wedi penderfynu na ddylai cymal disodli *Cart* eithrio Adolygiad Barnwrol ar gyfer (1) a (2).
55. Bydd y cymal disodli penodol *Cart*, a ddyluniwyd i fodloni gofynion cyfraith gwlad ar gyfer effeithiolrwydd, yn cael ei ddefnyddio fel enghraifft i arwain datblygiad deddfwriaeth effeithiol yn y dyfodol. Yn ogystal, ar ôl deddfu i weithredu disodli effeithiol mewn perthynas ag Adolygiad Barnwrol *Cart*, mae'r Llywodraeth yn bwriadu cynnal ymarfer dilynol mewnol i nodi ac adolygu (gyda'r bwriad o ddiweddarw lle bo angen) y cymalau disodli eraill sydd ar hyn o bryd yn y llyfr statud, gan gynnwys y cymal disodli yn *Privacy International*.

Rhwymediau

56. Argymhellodd Panel IRAL y dylid darparu hyblygrwydd adferol ychwanegol i'r llysoedd trwy roi'r pŵer iddynt roi gorchymyn diddymu a fydd yn dod i rym yn awtomatig ar ôl cyfnod penodol o amser os na fodlonir rhai amodau penodol. Fodd bynnag, ni wnaeth Panel IRAL unrhyw argymhelliad ynghylch pŵer o unrhyw fath i ddileu neu gyfyngu ar effaith ôl-weithredol gorchymynion diddymu. Fodd bynnag, codwyd y syniad o orchymynion diddymu arfaethedig yn unig yn rhai o'r cyflwyniadau i alwad IRAL am dystiolaeth a gellir dadlau bod cysail defnyddiol wedi'i gynnwys yn adran 102 o

---

²³ R Ekins, *The Nature of Legislative Intent*, (OUP, 2012), p. 126

²⁴ Ar y pwynt hwn rydym yn cytuno â'r Athro Endicott "the general rule of review for error of law is not justified by constitutional principle" (*Administrative Law*, 4th Ed, p. 330).

Ddeddf yr Alban 1998, sy'n caniatáu i lys neu dribiwnlys wneud gorchymyn sy'n dileu neu'n cyfyngu ar effaith ôl-weithredol penderfyniad mewn rhai sefyllfaoedd pan fydd corff cyhoeddus wedi gweithredu y tu hwnt i'w gymhwysedd. Roeddem o'r farn bod yr enghraifft hon yn berthnasol oherwydd geiriad y darpariaethau deddfwriaethol sy'n rhoi pwerau i'r llysoedd i newid effeithiau rhyddhad, a chynnwys ffactor i'w ystyried, yn hytrach na'r amgylchiadau pan ellid defnyddio pŵer o'r fath. Ar ôl ystyried yn ofalus, penderfynodd y Llywodraeth ei bod yn werth archwilio'r mesur hwn trwy ymgynghori.

57. Yn eu dadleuon ynghylch atal gorchymynion diddymu, trafododd Panel IRAL gyfyngiadau athrawiaeth cyfraith gwlad o ddirymedd. Gallai'r athrawiaeth hon, fel y trafodwyd yn *Ahmed (Rhif 2)*²⁵, danseilio effeithiolrwydd gorchymynion diddymu. Mae'r Llywodraeth yn ymwneud ymhellach â chymhwyso dirymedd sy'n ymwneud â materion o sicrwydd cyfreithiol a disgresiwn adferol. Roedd gan y Llywodraeth ddiddordeb mewn egluro'r egwyddorion sy'n penderfynu sut mae'r llysoedd yn datgan dirymedd trwy weithrediad y gyfraith. Roedd yr ymgynghoriad yn cynnig egwyddorion posibl.
58. Ni wnaeth Panel IRAL argymhellion ynghylch gweithredu unrhyw gynnydd i atal gorchymynion diddymu y tu hwnt i awgrymu rhywfaint o eiriad i'w newid i Ddeddf yr Uwch Lysoedd 1981. Roedd gan y Llywodraeth ddiddordeb mewn archwilio ffactorau y gallai'r llysoedd eu hystyried wrth benderfynu a ddylid atal gorchymyn diddymu neu ei wneud yn arfaethedig yn unig, gyda'r bwriad o ddarparu mwy o sicrwydd i'r ddwy ochr. Cynigiodd yr ymgynghoriad ffactorau posibl wrth ddarparu arweiniad i'r llysoedd.
59. Rhoddodd Panel IRAL enw i orchymynion o'r fath, gan eu galw'n 'Orchymynion Diddymu Ataliedig', a ddefnyddiodd y Llywodraeth yn briodol yn ei hymgynghoriad ynghyd â 'Rhwymediau arfaethedig yn unig'. Fodd bynnag, pwysig yw nodi nad rhwymediau cwbl newydd mohonynt, yn hytrach mae'r gallu i atal gorchymyn diddymu yn addasiad o effaith gorchymyn diddymu. Yn hynny o beth, yn yr ymateb ymgynghori hwn, er mwyn osgoi dryswch ynghylch a yw unrhyw rwymediau newydd yn cael eu cyflwyno yn hytrach na dulliau newydd o addasu rhwymediau presennol, ni ddefnyddir termau fel 'Gorchymyn Diddymu Ataliedig', gyda'r termau tebyg i 'bŵer' i atal effeithiau gorchymyn diddymu 'sy'n cael eu ffafrio oherwydd eu cywirdeb.

Atal effeithiau gorchymynion diddymu

60. Ynghyd â gwyrddroi *Cart*, roedd 'creu gorchymyn diddymu wedi'i atal' yn un o ddau argymhellod sylweddol Panel IRAL. Argymhellodd y Panel y dylid cyflwyno disgresiwn eang i atal effeithiau gorchymynion diddymu er mwyn cynyddu hyblygrwydd wrth ganiatáu i'r llys deilwra ei rwymediau yn well i ffeithiau'r achos, gan roi canlyniad mwy cyfiawn i'r ddau barti.

---

²⁵ *HM Treasury v Ahmed* [2010] UKSC 5

61. Cytunodd y Llywodraeth â'r Panel. Trwy roi cyfle i'r penderfynwr wneud iawn am unrhyw wallau, yn lle dileu'r penderfyniad ar unwaith, mae'r mesur yn cynnal effeithiolrwydd rhwymedïau i ddinasyddion, gan sicrhau ar yr un pryd nad yw'r rhwymedïau hynny'n rhwystro llywodraeth effeithiol. Yn unol â hynny, roedd gan y Llywodraeth ddiddordeb mewn archwilio ffyrdd y gellid gweithredu'r ddarpariaeth hon trwy'r ymgynghoriad.
62. Cafwyd 110 o ymatebion i Gwestiynau 1 a 6, a ofynnodd i ymatebwyr a oeddent o'r farn ei bod yn briodol defnyddio cynsail o adran 102 o Ddeddf yr Alban²⁶ 1998 (hy cael disgrisiwn wedi'i lywio gan restr o ffactorau), neu'r awgrym gan yr IRAL Panel o ddisgrisiwn heb ei reoli i atal effeithiau gorchymyn diddymu. At hynny, gofynnwyd i'r ymatebwyr a oes rhinwedd mewn creu rhagdybiaeth y dylid atal gorchymynion diddymu, neu ofyniad iddynt fod.
63. Roedd mwyafrif yr ymatebion o blaid cyflwyno disgrisiwn eang i'w roi i farnwyr, yn hytrach nag unrhyw ddull a oedd yn cynnwys ffactorau²⁷, rhagdybiaethau neu ofynion. Gwrthododd cyfran sylweddol ystyried bod y rhwymedi yn cael ei weithredu mewn unrhyw ffordd heblaw fel disgrisiwn. Roedd bron pob ymatebydd yn gwrthwynebu gorfodi atal gorchymynion diddymu, gan nodi llu o enghreifftiau o le y byddai ataliad yn amhriodol neu'n annheg i'w osod.
64. Fodd bynnag, cododd ymatebwyr bryderon ynghylch disgrisiwn i atal gorchymynion dileu dan arweiniad ffactorau. Er enghraifft, roedd rhai yn teimlo y byddai argaeledd cynyddol o feddyginiaethau a ffactorau yn arwain at ymgyfreitha lloeren, a fyddai yn ei dro yn cynyddu hyd a chost Adolygiadau Barnwrol.

Ymateb y Llywodraeth

65. Yn dilyn y diffiniad a ddarparwyd gan y Panel IRAL, yn nogfen ymgynghori'r Llywodraeth diffiniwyd Gorchymyn Diddymu wedi'i Atal fel gorchymyn diddymu a roddwyd gan y llysoedd, a gohiriwyd ei effaith i roi amser i'r diffynnydd gydymffurfio ag amodau a osodwyd gan y llys. Pe bai'r amodau'n cael eu bodloni, ni fyddai'r gorchymyn diddymu yn dod i rym ar ddiwedd y cyfnod atal. Tynnodd ymatebwyr sylw defnyddiol bod y diffiniad hwn yn cysylltu dau ddisgrisiwn adferol ar wahân:

---

²⁶ Mae adran 102 o Ddeddf yr Alban yn rhoi pwerau dewisol i'r llys atal effaith deddfwriaeth sylfaenol neu eilaidd yr Alban, neu benderfyniad gan aelod o Lywodraeth yr Alban, ac mae'n ei gwneud yn ofynnol i'r llysoedd ystyried unig ffactor, sef unrhyw fuddiannau niweidiol o drydydd partion.

²⁷ Rhoddodd ymatebwyr adborth ar rai ffactorau arfaethedig gan gynnwys (a) a ellir unioni'r nam gweithdrefnol (b) a fyddai camau adfer i gydymffurfio â gorchymyn gohiriedig yn arbennig o feichus / cymhleth / costus ac (c) a fyddai cost iawndal am adfer. byddai darpariaethau wedi'u dileu yn ormodol.

- Atal effeithiau gorchymyn diddymu: Gorchymyn diddymu wedi'i addasu i gael ei atal am gyfnod cyfyngedig o amser, gan roi amser i barti wneud trefniadau trosiannol i ddelio ag effeithiau'r diddymu sydd ar ddod. Nid oes unrhyw amodau ynghlwm wrth y gorchymyn hwn, ac mae'r gorchymyn yn syml yn caniatáu ar gyfer gwneud trefniadau trosiannol.
- Gorchymyn diddymu 'wedi'i ddal yn ôl yn amodol': rhoi gorchymyn diddymu sy'n cael ei ddal yn ôl am gyfnod gydag amodau ynghlwm, i ganiatáu i barti gymryd camau i'r diffyg gael ei gywiro trwy fodloni'r amodau hynny. Os cyflawnir yr amodau, yna ni fydd y gorchymyn diddymu yn dod i rym. Mae hyn o bosibl yn caniatáu i'r corff cyhoeddus osgoi'r gorchymyn diddymu sy'n dod i rym os yw'r amodau a osodwyd gan y llys wedi'u bodloni.

66. I'r perwyl hwn, helpodd yr ymarfer ymgynghori i ddiffinio'r ddwy elfen hon o awgrym IRAL fel syniadau ar wahân. Yn nodedig, mae'r ddau amrywiad yn ddefnyddiol mewn gwahanol achosion: gellir atal effaith gorchymynion diddymu lle mae diffygion yn fawr, gan roi amser i'r diffynnydd yn y cyfamser ymyrryd i wneud ei benderfyniad mewn modd cyfreithlon, deddfu unrhyw drefniadau trosiannol, neu hyd yn oed geisio deddfu (o bosibl yn ôl-weithredol) i warchod cyflwr y gyfraith fel yr oedd cyn i'r gorchymyn diddymu gael ei wneud. Ni all unrhyw un o'r camau hyn (ar wahân i ddeddfwriaeth sylfaenol i roi pŵer i'r Llywodraeth nad oedd ganddo effaith ôl-weithredol o'r blaen) arwain at ddilysu'r penderfyniad wedi'i ddileu, gwrthdroi'r gorchymyn diddymu neu ei ddileu neu ei gyfyngu ymhellach i effaith y gorchymyn diddymu hwnnw. Dyma'r gorchymyn fel y rhagwelir yn *Trysorlys EM v Ahmed* (rhif 2) [2010] UKSC 2, gyda'r gorchymyn diddymu yn derfynol, ond gyda chyfnod o amser i baratoi ar ei gyfer yn dod i rym.
67. Byddai gorchymyn diddymu sy'n cael ei ddal yn ôl yn amodol yn briodol mewn sefyllfa lle mae'r nam yn fach. Er enghraifft, gallai'r llysoedd ddefnyddio gorchymyn o'r fath i'w gwneud yn ofynnol i'r diffynnydd gyhoeddi data neu bolisïau nas cyhoeddwyd o'r blaen lle roedd angen hyn. Gallai'r gorchymyn wedi'i addasu hwn arbed amser i'r diffynnydd ail-wneud penderfyniadau cyfan lle nad oedd nam ond mewn rhan benodol o'r broses benderfynu.
68. Wedi dweud hynny, mae'r Llywodraeth wedi penderfynu peidio â mynd ar drywydd cyflwyno pŵer penodol i ddal gorchymynion diddymu yn ôl yn amodol. Wrth gynnal dadansoddiad ar y mesur hwn, roedd y Llywodraeth o'r farn bod materion sylweddol. Yn gyntaf, wrth benderfynu a gydymffurfiwyd ag amod wrth benderfynu a arweiniodd hyn at ddileu penderfyniad, efallai y bydd angen ail wrandawriad yn aml. Byddai hyn yn cynyddu hyd achos yr Adolygiad Barnwrol ac yn creu anawsterau ymarferol mewn perthynas â chostau ac apeliadau. Yn ail, ac yng ngoleuni hyn, mae'r Llywodraeth o'r farn nad yw'r amgylchiadau cyfyngedig iawn lle byddai'r math penodol hwn o rwymedi yn addas yn cyfiawnhau'r ansicrwydd a'r anawsterau ymarferol posibl a grëir gan y

pŵer hwn. Beth bynnag, mae'r Llywodraeth o'r farn y bydd yr ystod bresennol o rwymedïau, ynghyd â'r gorchmynion diddymu sydd wedi'u hatal ac yn ôl-weithredol gyfyngedig yn cael eu cyflwyno gan y Mesur Adolygiad Barnwrol a Llysoedd, yn ddigonol i roi hyblygrwydd adferol i'r llysoedd - ac y gellir, ei ddefnyddio gyda'i gilydd, caniatáu i ddiffynnydd ail-wneud neu addasu penderfyniad heb ragfarnu defnydd blaenorol o'r penderfyniad hwnnw. At hynny, nid yw peidio â bwrw ymlaen â phŵer penodol i ddal gorchmynion diddymu yn ôl yn amodol yn effeithio ar bwerau cyfraith gwlad cyfredol y llys, na'u gallu i ddefnyddio eu bwerau adfer i effaith debyg²⁸.

69. Roedd ymatebwyr yn poeni am y tebygolrwydd cynyddol o ymglyfreitha lloeren a allai gynyddu hyd ymglyfreitha. Mae'r Llywodraeth o'r farn, fodd bynnag, fod hon yn risg bosibl gydag unrhyw newid yn y gyfraith, ac nad yw'n tanseilio effeithiolrwydd cyflwyno'r gallu i atal gorchmynion diddymu (yn ogystal â'r gallu i gyfyngu ar effaith ôl-weithredol gorchmynion dileu, " fel y trafodir isod).
70. Dadleuodd ymatebwyr ymhellach y gallai'r mesurau arfaethedig arwain at weinyddiaeth wael. I'r gwrthwyneb, mae'r Llywodraeth o'r farn y byddai atal gorchymyn diddymu yn gwella gweinyddiaeth yn sylweddol, trwy gyfyngu ar yr angen i ail-greu cyfundrefnau rheoleiddio mawr ar frys yng ngoleuni gorchymyn diddymu, gan fod y diffynnydd yn cael amser i ail-wneud y penderfyniad gwreiddiol. Yn olaf, roedd llawer o ymatebwyr o'r farn nad oedd *Ahmed (Rhif 2)* yn atal gorchmynion diddymu. Ond nid oedd y pwynt yn y fantol yn *Ahmed (Rhif 2)* yn ymwneud â'r math hwnnw o ataliad. Gwelodd y llys yn yr achos hwnnw fod annilysrwydd y penderfyniad yn berfformiadol, ac yn effeithio ar ei statws cyfreithiol yn hytrach na'r gorchymyn diddymu yn ei wneud felly. Felly, canfu'r llys y byddai gorchymyn diddymu a ataliwyd yn ddibwrpas, gan na fyddai'n effeithio ar yr annilysrwydd sylfaenol. Fodd bynnag, mae'r Llywodraeth yn dymuno i unrhyw amwysedd o ran effeithiolrwydd y rhwymedïau hyn gael ei ddatrys ac felly mae'n gwneud darpariaeth benodol bod defnyddio'r bwerau adfer newydd yn cael yr effaith o ystyried bod y penderfyniad a amharwyd yn ddilys at bob pwrpas, fel petai nad oedd y diffyg wedi amharu ar ddilysrwydd, am ba bynnag gyfnod amser y mae'r llys yn ei nodi. Mae'r Llywodraeth hefyd yn dymuno i'r addasiad adferol hwn gael ei ystyried a'i ddefnyddio'n fwy rheolaidd; nid yw'r Llywodraeth yn ystyried bod atal gorchymyn dileu yn briodol yn yr amgylchiadau mwyaf eithriadol yn unig, yn hytrach dylid ei ddefnyddio'n fwy cyffredin.
71. Mae'r Llywodraeth yn fodlon y bydd y mesur hwn, sy'n cynnwys y llys yn troi ei sylw at rai ffactorau, yn datblygu corff cyfreitheg defnyddiol. Mae'r achosion a amlygwyd gan ymatebwyr mewn perthynas ag a.102 o Ddeddf yr Alban (er mewn cyd-destun

---

²⁸ Er enghraifft, yn *Cynllun B Earth v Ysgrifennydd Gwladol dros Drafnidiaeth* [2020] Dangosodd EWCA Civ 214 ddull creadigol a gymerwyd gan y Llys Apêl tuag at roi rhwymedïau. Ar apêl, dyfarnodd y Goruchaf Lys na fu unrhyw beth anghyfreithlon ac felly ni wnaethant ystyried y cwestiwn adfer ([2020] UKSC 52 yn [167]).

gwahanol) yn nodi bod cryn le i ddatblygu yma, ac y bydd cyfreitieg yn helpu i arwain cysondeb y defnyddir y ffactorau hyn.

72. Bydd y gallu i atal gorchymyn diddymu yn caniatáu i'r llysoedd wella gweinyddiaeth trwy sicrhau bod gan y diffynnydd amser i ystyried yn drylwyr unrhyw benderfyniad neu reoliad disodli, na fyddai hynny'n wir gyda diddymu ar unwaith.
73. Yng ngoleuni'r dadleuon a godwyd yn yr ymatebion i'r ymgynghoriad, bydd y Llywodraeth yn deddfu am ddisgresiwn cyffredinol gyda rhestr an-gynhwysfawr o ffactorau i'r llysoedd eu hystyried wrth benderfynu a yw'r rhwymedi hwn yn addas. Bydd y rhestr o ffactorau yn parhau disgresiwn y llys ac felly'n canolbwyntio ar egwyddorion cyffredinol, yn hytrach na gosod amodau rhagnodol. Dylai hyn gynorthwyo cysondeb wrth i'r llysoedd ystyried pryd a sut i roi'r gorchymyn newydd wedi'i addasu. Bydd ffactorau'n cynnwys a fyddai diddymu ar unwaith yn niweidio buddiannau neu ddisgwyliadau trydydd partïon ac yn cael ei eirio yn niwtral yn y statud.

Cyfyngu ar effaith ôl-weithredol gorchmynion diddymu

74. Yn eu hadroddiad, ni wnaeth Panel IRAL unrhyw argymhellion mewn perthynas â dileu neu gyfyngu ar effaith ôl-weithredol gorchmynion diddymu i'w gwneud yn ddarpar yn unig. Fodd bynnag, fel yn achos atal effeithiau gorchmynion diddymu, mae cynsail i fesur o'r fath, er mewn cyd-destun ychydig yn wahanol, yn adran 102 o Ddeddf yr Alban. Roedd gan y Llywodraeth ddiddordeb mewn archwilio, trwy ymgynghori, cyflwyno rhwymediau arfaethedig yn unig, i'w defnyddio yn ôl disgresiwn y llys, yn unol â rhai egwyddorion. Bwriad y mesur hwn yw rhoi opsiwn i'r llysoedd gymhwyso rhwymedi yn y dyfodol yn unig, yn hytrach nag yn ôl-weithredol, a chynyddu sicrwydd mewn perthynas â chymau gweinyddol.
75. Cafwyd 110 o ymatebion i gwestiynau 4 a 5 a ofynnodd i ymatebwyr a ddylid cyflwyno pŵer dewisol ar gyfer rhwymediau arfaethedig yn unig, ac os felly, a ddylid cymryd dull rhagdybiol neu orfodol.
76. Roedd anghytuno rhwng ymatebwyr. Er bod rhai yn cytuno â chyflwyno gallu i gyfyngu ar effaith ôl-weithredol gorchmynion diddymu, cododd eraill bryderon egwyddorol ac ymarferol ac roedd gwrthwynebiad sylweddol i ragdybiaeth neu ofyniad oherwydd pryder y byddai'n arwain at anghyfiawnder. Mae'r dadleuon hyn, yn fras yn dilyn y rhai a nodwyd yn *Re Spectrum Plus Ltd* [2005] UKHL 41, yn awgrymu bod caniatáu gorchmynion diddymu arfaethedig yn unig yn rhoi'r llysoedd mewn sefyllfa led-ddeddfwriaethol (deddfu, yn hytrach na datgan yr hyn ydyw a'r hyn y mae bob amser wedi bod), a gwahaniaethu rhwng yr hawlydd a'r darpar hawlwr hynny yn y dyfodol sydd â hawliadau tebyg.

77. Amlygodd ymatebwyr yn aml y gallai dileu gorchmynion ag effaith ôl-weithredol gyfyngedig adael yr hawlydd heb rwymedi, a gallai hyn atal hawlwr rhag dwyn hawliad. Nodwyd hefyd y byddai gorchmynion diddymu ag effaith ôl-weithredol gyfyngedig yn cynnal gweithredu anghyfreithlon ac yn galluogi'r diffynnydd i adael camweinyddu heb ei gyfiawnhau.
78. Dadleuwyd hefyd y byddai defnyddio rhwymediau arfaethedig yn unig yn rhoi pwyslais sylweddol ar gyflymder y broses ymglyfreitha ei hun. Mae'n ddigon posib y bydd hawlwr yn ceisio cyflymu'r broses, a graddfeydd amser byrrach, er mwyn ehangu dosbarth y rhai a allai elwa o ddyfarniad llwyddiannus. Awgrymwyd y byddai hyn yn rhoi mwy o bwysau ar y diffynnyddion a'r llysoedd i ddelio ag cyfreitha o fewn amserlen fyrrach.
79. Gwelodd ymatebwyr eraill rinwedd yn y cynigion. Nododd rhai nad oes unrhyw beth radical ynglŷn â chanlyniadau i fod yn arfaethedig yn unig a bod dyfarniadau o'r natur hyn wedi'u gwneud yn Llys Cyfiawnder yr Undeb Ewropeaidd. Amlygodd ymatebwyr eraill fod y gallu i wneud gorchmynion diddymu yn arfaethedig yn unig yn pwysleisio hyblygrwydd adferol y llysoedd ac yn atal athrawiaeth dirymedd (fel yr archwilir isod) rhag tanseilio disgrisiwn barnwrol. Yn olaf, nodwyd bod gorchmynion diddymu arfaethedig yn unig yn bodoli, fel yr amlygwyd gan *Re Spectrum Plus Ltd* [2005] UKHL 41, ond eu bod yn gyfyngedig i amgylchiadau eithriadol.
80. Awgrymodd ymatebwyr y byddai unrhyw ddefnydd o ffactorau i lywio disgrisiwn y llys yn arwain at ymglyfreitha lloeren.
81. Unwaith eto, yn gyffredinol ni ffafriwyd rhagdybiaeth na gofyniad. Cododd ymatebwyr achosion lle na fyddai gorchmyn diddymu a addaswyd yn ôl-weithredol yn briodol, ac amlygodd un cyfnod o chwe blynedd lle mai dim ond saith offeryn statudol a oedd wedi'u dileu yn ôl-weithredol. Nododd ymatebwyr y gallai'r llysoedd ei chael hi'n anodd symud o amgylch rhagdybiaeth, gan arwain at yr effaith ffosileiddio fel y disgrifir uchod.

Ymateb y Llywodraeth

82. Barn y Llywodraeth yw bod y ddadl dros fwy o hyblygrwydd adferol yn ymestyn i roi pŵer i'r llysoedd wneud gorchmynion diddymu yn arfaethedig yn unig. Bydd rhoi disgrisiwn i farnwr ddarparu rhwymedi arfaethedig yn unig yn golygu, mewn rhai sefyllfaoedd, y gellir osgoi effeithiau andwyol diddymu ôl-weithredol - megis canlyniadau gweinyddol neu economaidd difrifol. Bwriad y Llywodraeth yw y bydd disgrisiwn y llys i roi'r math hwn o rwymedi yn cael ei arwain gan restr o ffactorau nad ydynt yn gynhwysfawr.
83. Mae'r Llywodraeth yn nodi'r pwyntiau a fynegwyd gan ymatebwyr, ond mae'n ystyried nad yw'r pryderon a godwyd yn tanseilio'r rhesymeg dros gael pŵer dewisol ar gyfer yr addasiadau adferol hyn yn sylweddol. Nid yw'r Llywodraeth o'r farn bod cyfyngu effaith

ôl-weithredol gorchmynion diddymu yn atal gweinyddiaeth dda, yn hytrach mae'n ei gwella. Cedwir sicrwydd cyfreithiol, oherwydd gall trydydd partïon ddibynnu ar gynnal trefn reoleiddio yn y gorffennol, ac yna ei chywiro yn y dyfodol (unwaith y bydd diffynnydd wedi pasio deddfwriaeth adferol). Felly mae adnoddau cyhoeddus yn cael eu gwario yn gwneud i drefn reoleiddio weithio, yn hytrach na chanolbwyntio ar ddatrys dibyniaeth ôl-weithredol.

84. At hynny, mae'r Llywodraeth o'r farn, trwy ddarparu pwerau o'r fath fel disgrisiwn i farnwyr eu defnyddio, y gellir osgoi materion hawlwr yn cael eu hamddifadu o rwymedi, gwahaniaethu rhwng hawlwr, rhestru materion, ac atal hawlwr. Mae'r Llywodraeth o'r farn bod hyn yn darparu diogelwch, fel y mae wedi'i wneud yn Llys Cyfiawnder yr Undeb Ewropeidd, er enghraifft, lle gellir dysgu gwersi ynghylch sut y gellir defnyddio'r rhwymedi hwn.
85. Mae defnyddio'r pŵer i roi rhyddhad posib yn gweithredu yn yr un modd ag atal rhyddhad, o ran dilysrwydd tybiedig y weithred sydd wedi'i difrodi.

Ffactorau i arwain disgrisiwn y llys

86. Cynigiodd y Llywodraeth y dylai unrhyw bŵer dewisol yn y llysoedd gael ei arwain gan rai ffactorau a nodir mewn deddfwriaeth sydd i'w hystyried gan y llys. Roedd y Llywodraeth o'r farn y byddai ffactorau o'r fath yn ddefnyddiol o ran darparu cysondeb ac ehangu'r gyfreitheg o ran sut y defnyddir yr addasiadau adferol hyn. Dylai hyn roi mwy o sicrwydd i'r ddwy ochr, felly ymgynghorodd y Llywodraeth ar ba ffactorau a fyddai'n briodol wrth ddarparu arweiniad i'r llysoedd.
87. Derbyniodd Cwestiwn 4, oedd yn gofyn i ymatebwyr pa ffactorau y maent yn eu hystyried yn berthnasol mewn penderfyniadau ar gyfer darpar feddyginiaethau yn unig, 119 o ymatebion.
88. Roedd y rhan fwyaf o ymatebwyr o'r farn bod y system bresennol yn ddigon cadarn ac y byddai ffactorau rhagnodi mewn perygl o gyfyngu ar ddisgrisiwn barnwrol i benderfynu beth y dylid ei ystyried wrth benderfynu a yw'r rhwymedi yn briodol mewn achosion unigol. Fodd bynnag, awgrymodd rhai ffactorau posibl y gellid eu defnyddio pe bai'r Llywodraeth yn dymuno cynnwys rhestr o ffactorau nad ydynt yn gynhwysfawr i lywio disgrisiwn y llys.
89. Roedd y ddogfen ymgynghori yn nodi sawl enghraifft o ffactorau y gallai'r llysoedd eu defnyddio. Roedd gan ymatebwyr farn gymysg am eu heffeithlonrwydd, ond awgrymodd yr ymatebwyr eu hunain 40 ffactor. Dywedodd rhai y byddai angen digon o hyblygrwydd ar unrhyw ddeddfwriaeth i ganiatáu i egwyddorion gael eu datblygu trwy gyfraith achosion, felly roedd yn bwysig bod unrhyw restr o ffactorau yn anghyflawn.

Ymateb y Llywodraeth

90. Mae'r Llywodraeth o'r farn ei bod yn werth cael ffactorau i'r llysoedd eu hystyried, yn hytrach na bod gan y llysoedd ddisgresiwn llwyr. Mae'r Llywodraeth wedi dod i'r casgliad, wrth benderfynu a ddylid dileu pŵer yn rhagweithiol neu atal y diddymu, y dylai'r llysoedd ystyried y ffactorau canlynol:

- (1) natur ac amgylchiadau'r diffyg perthnasol;
- (2) unrhyw anfantais i weinyddiaeth dda a fyddai'n deillio o arfer neu fethu ag arfer y pŵer;
- (3) buddiannau neu ddisgwyliadau unigolion a fyddai'n elwa o ddileu'r weithred sydd wedi'i difrodi;
- (4) buddiannau neu ddisgwyliadau unigolion sydd wedi dibynnu ar y weithred sydd wedi'i difrodi;
- (5) i'r graddau y mae'n ymddangos i'r llys ei fod yn berthnasol, unrhyw gamau a gymerwyd neu y cynigir eu cymryd, neu ymgymeriad a roddir, gan berson â chyfrifoldeb mewn cysylltiad â'r weithred sydd wedi'i difrodi;
- (6) unrhyw fater arall sy'n ymddangos yn berthnasol i'r llys.

91. Rhestr nad yw'n gynhwysfawr yw hon ac nid yw wedi'i fframio i gyfiawnhau unrhyw rwymedi penodol, ond yn hytrach i sicrhau casgliad rhesymegol ar gyfer unrhyw rwymedi a roddir.

92. Roedd ymatebwyr yn gwrthwynebu defnyddio 'effeithiau economaidd' fel ffactor, gan y byddai'n denu'r barnwyr i'r gofod polisi. Mae'r Llywodraeth yn cytuno ac nid yw'n mynd ar drywydd hyn fel rhan o unrhyw ffactor. Ni fabwysiadwyd ffactorau eraill²⁹ ar y sail eu bod yn rhy gymhleth, yn defnyddio terminoleg newydd, neu'n ei gwneud yn ofynnol i'r llys a'r partion ystyried cwestiynau amherthnasol.

Rhagdybiaethau

93. Cynigiodd y Llywodraeth y gellid defnyddio rhagdybiaeth i lywio disgresiwn y llysoedd wrth ddefnyddio unrhyw un neu'r holl bwerau adfer newydd. Mewn rhai achosion, byddai hyn ar sail benodol, fel y trafodwyd uchod mewn perthynas ag offerynnau

---

²⁹ Roedd ystyriaethau eraill a awgrymodd y Llywodraeth yn cynnwys: a) a ellir cywiro'r nam gweithdrefnol, b) a fyddai camau adfer i gydymffurfio â gorchymyn gohiriedig yn arbennig o feichus/cymhleth/costus, c) a fyddai'r gost iawndal am adfer darpariaethau wedi'u dileu yn ormodol (Ymateb y Llywodraeth paragraff 56).

statudol. Mewn eraill, rhagdybiaeth fwy cyffredinol fyddai defnyddio un neu'r holl bwerau adfer newydd yn ddiodyn.

94. Dadleuodd mwyafrif helaeth yr ymatebwyr yn erbyn defnyddio rhagdybiaethau mewn unrhyw amgylchiadau, gan nodi pryderon yn gyffredinol am lyffetheirio disgresiwn barnwrol neu anghyfiawnder posibl i hawlwrwr pe bai'n llai tebygol y byddent yn derbyn rhyddhad teg oherwydd rhagdybiaeth yn ei erbyn. Cododd ymatebwyr enghreifftiau lle byddai rhagdybiaeth o'r fath yn achosi anghyfiawnder.
95. Gwelodd rhai ymatebwyr fanteision o ran sicrwydd cyfreithiol, ac roeddent o'r farn bod rhagdybiaeth yn cydbwysu'r angen hwnnw â gofynion cyfiawnder yn well na gofyniad, ond serch hynny byddai'n gwrthio'r cydbwysedd yn rhy bell. Fodd bynnag, nododd eraill y gallai rhagdybiaeth ddenu cyfreitha lloeren i brofi ei ffiniau, ac efallai na fydd gweithrediad y rhagdybiaeth yn cael ei egluro am gryn amser.

Ymateb y Llywodraeth

96. Nid yw'r Llywodraeth wedi'i pherswadio na allai unrhyw fath o ragdybiaeth fydd fod yn briodol. Nid yw rhagdybiaeth o reidrwydd yn ceisio cyfyngu neu gyfyngu ar ddisgresiwn y llysoedd, cyhyd â'i fod yn cael ei wrthbrofi gan egwyddorion digon eang i ganiatáu i'r llysoedd roi rhyddhad ar ffurf y maent yn ei hystyried yn gyfiawn. Yr hyn y gall rhagdybiaeth ei wneud yw cyfeirio ac arwain rhesymu'r llys at rai canlyniadau mewn rhai amgylchiadau.
97. Cred y Llywodraeth fod y pwerau adfer newydd yn cynnig iawn digonol i hawlwrwr o dan yr amgylchiadau cywir. Mae'r rhestr o ffactorau a nodir uchod yn rhoi rhywfaint o syniad o'r math o sefyllfaoedd lle gallai gwahanol fathau o ryddhad fod yn briodol. Mae'r pwerau adfer hefyd yn rhoi cyfle i gael atebion mwy ymarferol, wedi'u teilwra i amgylchiadau'r achos. Mae manteision diffynyddion yn gallu paratoi ar gyfer effeithiau gorchymyn diddymu yn sylweddol o ran arbed amser, sicrhau bod penderfyniadau'n cael eu gwneud yn y ffordd iawn neu ddarparu ar gyfer cyflwyno trefniadau amgen - gan gynnwys ail-wneud neu ddiwygio penderfyniadau. Yn yr un modd, gallai fod manteision sylweddol i drydydd partïon allu dibynnu ar gamau a gymerwyd yn y gorffennol yn unol â phenderfyniad yr amharwyd arno.
98. Felly, o dan yr amgylchiadau cywir, lle gallant ddarparu iawn yn ddigonol, mae'r Llywodraeth o'r farn y dylai'r llysoedd ystyried defnyddio'r pwerau adfer newydd. Mae'r ffactor pellach a gynhwysir yn y rhagdybiaeth - i'r llys ystyried unrhyw beth y gellir ei wneud ymhellach i unrhyw amodau y gall y llys eu gosod - hefyd yn pwysleisio agweddau ymarferol disgresiwn adferol ac yn annog diffynyddion i feddwl am unrhyw ymrwymadau y gallent eu rhoi.

99. Yn y modd hwn mae'r Llywodraeth yn gobeithio annog defnyddio'r pwerau adfer newydd, a datblygu egwyddorion ymarferol, clir a chyson i'w defnyddio, y mae'r rhestr o ffactorau yn sail iddynt.

Dirymedd

100. Yn eu hadroddiad trafododd Panel IRAL gyfyngiadau athrawiaeth cyfraith gwlad dirymedd. Mae cymhwyso egwyddor di-rym yn peri pryder i'r Llywodraeth gan fod iddi ddwy brif anfantais. Yn gyntaf, mae ei ddefnydd yn tanseilio sicrwydd cyfreithiol, yn enwedig (fel y nodwyd gan y Panel) gan ei fod yn cael ei ddefnyddio'n anghyson. Yn ail, mae'n dileu disgresiwn adferol y llys (gan y gellir dadlau ei fod yn tanseilio effaith gorchymyn diddymu). Roedd gan y Llywodraeth ddiddordeb mewn egluro'r egwyddorion sy'n penderfynu sut mae'r llysoedd yn datgan dirymedd. Yn y ddogfen ymgynghori, cynigiodd y Llywodraeth sawl egwyddor a arweiniodd at benderfyniad dirymedd trwy weithrediad y gyfraith.

101. Derbyniodd cwestiwn 7, a ofynnodd i'r ymatebwyr a oeddent yn cytuno y byddai deddfu ar gyfer cynigion y Llywodraeth yn darparu eglurder, 107 o ymatebion. Roedd mwyafrif yr ymatebwyr yn wylidwrus o wneud newidiadau i fynd i'r afael â'r hyn sy'n bryder academaidd/damcaniaethol yn bennaf, yn hytrach nag un ymarferol. Nododd llawer o ymatebwyr y gallai newidiadau arwain at ganlyniadau sylweddol ac annymunol gan gynnwys mwy o ansicrwydd yn y gyfraith, gan arwain at ymgyfreitha lloeren ynghylch effaith unrhyw ddarpariaeth ddi-rym ychwanegol neu aildrafftio yn y gyfraith. Nodwyd hefyd bod dirymedd yn gweithredu'n benodol mewn meysydd eraill o'r gyfraith, felly roedd newid dirymedd yng nghyd-destun cyfraith gyhoeddus yn debygol iawn o achosi canlyniadau anfwriadol. Cadarnhaodd dadleuon ychwanegol yn erbyn diwygio bwysigrwydd disgresiwn y llysoedd o ran pa rwymedi (os o gwbl) i'w roi. Yn y pen draw, roedd ymatebwyr o'r farn nad oedd angen diwygio dirymedd i wneud y pwerau adfer newydd arfaethedig yn effeithiol, ac y byddai mynegi argaeledd gorchmynion diddymu arfaethedig a darpar orchmynion diddymu yn ddigonol i annog barnwyr i'w defnyddio.

Ymateb y Llywodraeth

102. Mae'r Llywodraeth (ynghyd â llawer o ymatebwyr) yn bryderus am effaith dirymedd ar weithrediad yr addasiadau adfer arfaethedig. Fodd bynnag, yn sgil sylwadau ymatebwyr, mae'r Llywodraeth yn cytuno bod y diwygiadau arfaethedig yn ddiangen cyn belled â bod y darpariaethau perthnasol yn cael eu drafftio i sicrhau nad yw'r cysyniad cyfreithiol o ddirymedd yn tanseilio'r pwerau adfer newydd, a bod gan lysoedd ddisgresiwn dros ba rwymediau y maent yn eu cymhwyso.

103. Mae panel IRAL, academyddion a'r llysoedd eu hunain³⁰ wedi cydnabod cymhlethdodau'r theori ynghylch dirymedd a'r amwysedd y gall ei greu. Mae ein diwygiadau yn ceisio pwysleisio natur ymarferol Adolygiad Barnwrol ac ni ddylai budd ymarferol o'r fath gael ei gysgodi mewn dryswch cysyniadol cymhleth. Gobeithiwn y bydd y llysoedd yn defnyddio'r pwerau newydd sydd ar gael iddynt, ac wrth wneud hynny yn datblygu'r gyfraith gyffredin oedd wrth egwyddorion a gofynion caeth dirymedd awtomatig, a thuag at ddyfarniad mwy pragmatig. Yn y dadansoddiad terfynol, dylai'r Adolygiad Barnwrol gefnogi a hyrwyddo gweinyddiaeth dda, swydd nad yw'n agored i gysyniadau anhyblyg a all arwain at oblygiadau llym i'r byd go iawn.

Diwygiadau gweithdrefnol

104. Ystyriodd cwestiynau 9 i 16 yn y ddogfen ymgynghori ddiwygiadau gweithdrefnol. Gan na fyddai angen deddfwriaeth sylfaenol ar gyfer y diwygiadau hyn, ond yn hytrach byddent yn faterion i'r CPRC, nid ydynt yn ystyriaeth berthnasol ar gyfer y Bil Adolygiad Barnwrol a'r Llysoedd. Dadansoddir ymatebion i'r cwestiynau hyn ac ymatebir iddynt yn nes ymlaen.

Arall

105. Gofynnodd cwestiwn 3 a ddylid cyfyngu cynigion y Llywodraeth, lle gallent effeithio ar y cenhedloedd datganoledig o bosibl, i Gymru a Lloegr. Amlygodd ymatebwyr y tensiwn rhwng parchu ymreolaeth y Gweinyddiaethau Datganoledig trwy gyfyngu mesurau i awdurdodaeth Cymru a Lloegr a chreu system Adolygiad Barnwrol dwy haen yn y DU. Ar gyfer cynigion yn ymwneud â gwyrddroi *Cart*, cynhaliwyd dadansoddiad datganoli llawn i lywio'r safbwynt y bydd mesurau'n berthnasol i faterion polisi neilltuedig yn unig.

106. Gofynnodd cwestiwn 17 i ymatebwyr rannu gwybodaeth sy'n berthnasol i asesu effaith y Llywodraeth, tra bod cwestiwn 18 yn gofyn am wybodaeth sy'n berthnasol i asesiad y Llywodraeth o effeithiau cydraddoldeb. Ystyriwyd ymatebion i'r ddau gwestiwn ac maent wedi llywio'r Asesiad Effaith llawn (sydd ar gael ar-lein) a dadansoddiad Dyletswydd Cydraddoldeb y Sector Cyhoeddus (PSED) (sydd hefyd ar gael ar-lein). Gofynnodd cwestiwn 19 i ymatebwyr dynnu sylw at liniaru y dylai'r Llywodraeth eu hystyried wrth ddatblygu'r cynigion yn yr ymgynghoriad ymhellach. Ymdriniwyd â'r ymatebion i'r cwestiwn hwn trwy'r ddogfen bresennol o fewn themâu unigol.

---

³⁰ IRAL Report 3.60-3.64

Casgliad

107. Mae'r Llywodraeth yn ddiolchgar iawn am yr ymatebion niferus i'r ymgynghoriad, ymatebion oedd, ar y cyfan, o ansawdd uchel. Mae Adolygiad Barnwrol yn bwnc pwysig a gwnaeth yr ymatebion gyfiawnder â hyn.
108. Fel y mae'r ddogfen bresennol yn ei nodi, mae'r ymgynghoriad wedi caniatáu i'r Llywodraeth adolygu a diwygio ei chynigion gwreiddiol.
109. Mae'r mesurau sydd i'w dwyn ymlaen wedi'u cynnwys yn y Mesur Adolygiad Barnwrol a Llysoedd a gyhoeddir ochr yn ochr â'r ymateb ymgynghori hwn.

Manylion cyswllt

Y ddogfen hon yw ymateb y Llywodraeth i'r ddogfen ymgynghori: Diwygio Adolygiad Barnwrol - Ymateb y Llywodraeth i'r Adolygiad Annibynnol o Gyfraith Weinyddol.

Bydd cyfieithiad Cymraeg o'r ymateb ymgynghori hwn ar gael yn <https://www.gov.uk/government/consultations/judicial-review-reform>.

Gellir cael copïau pellach o'r ymateb hwn i'r ymgynghoriad trwy gysylltu â **tîm Diwygio Adolygiad Barnwrol** yn y cyfeiriad isod ac mae hefyd ar gael ar-lein yn <https://consult.justice.gov.uk/>.

Yn y post:

Judicial Review Reform
Ministry of Justice
102 Petty France
London SW1H 9AJ

Neu dros -bost:

judicialreview@justice.gov.uk

Mae'r ddogfen ymgynghori hefyd ar gael yn <https://consult.justice.gov.uk/>

Cwynion neu sylwadau

Os oes gennych unrhyw gwynion neu sylwadau am y broses ymgynghori dylech gysylltu â'r Weinyddiaeth Gyfiawnder yn y cyfeiriad uchod.

Egwyddorion ymgynghori

Mae'r egwyddorion y dylai adrannau'r llywodraeth a chyirff cyhoeddus eraill eu mabwysiadu ar gyfer ymgysylltu â rhanddeiliaid wrth ddatblygu polisi a deddfwriaeth wedi'u nodi yn yr egwyddorion ymgynghori.

<https://www.gov.uk/government/publications/consultation-principles-guidance>

Atodiad A - Rhestr o ymatebwyr

36 Immigration	Garden Court Chambers (Public Law team)	One Pump Court Chambers
Access Social Care (ASC)	GC100	Emma Overton
Adferiad Recovery	Robert Goldspink	Oxford University public lawyers
Advocates for Animals	Governance and Human Rights Group, Hillary Rodham Clinton School of Law, Swansea University	Chris Parry
Robert Aitken	Grant Harrison	Dr Augur Pearce
Richard Allen	Herbert Smith Freehills LLP	Graham Phillips
All-Party Parliamentary Group (APPG) on Legal and Constitutional Affairs	Simon Hills	The Planning & Environment Bar Association (PEBA)
Amnesty International UK	Hodge Jones & Allen Solicitors	Policy Exchange's Judicial Power Project
Professor T T Arvind and Professor Lindsay Stirton	Jack Hodgson	David Pollock
Asylum Support Appeals Project (ASAP)	Hogan Lovells International LLP	Graeme Poole
Elizabeth Baigent	Louise Holden	Project 17
Bail for Immigration Detainees (BID)	Keith Hollis	Public Law Project (PLP)
The Bar Council	John Hounslow	Public Law Wales
Dr Mikolaj Barczentewicz	Howard League for Penal Reform	Professor Colin T Reid
BDB Pitmans LLP	Nigel Howells	Ursula Riniker
Samuel Beswick	Bridget Huggett	Royal Society for the Protection of Birds (RSPB)
Bindmans LLP	Humanists UK	Dr Mark Ryan
Peter Binnersley	Immigration Law Practitioners' Association	The Rt Hon Sir Stephen Sedley
Birmingham Law Society	Independent Provider of Special Educational Advice (IPSEA)	Chandra Sekar
Sesiynau Blair	International Regulatory Strategy Group (IRSG)	Senators of the College of Justice
David Brock	Irwin Mitchell LLP	Shelter
Bryan (no surname provided)	Richard Jackson	Laura Shepherd
Lord Carnwath	Just for Kids Law (supported by Article 39, Children England, Children in Wales and The	Harold Shupak

	Children's Society)	
Central England Law Centre	JUSTICE	Society of Labour Lawyers
Centre for Women's Justice (CWJ)	Lawd Justice	The Society of Legal Scholars (SLS)
Child Poverty Action Group	JustRight Scotland	Solicitors Sole Practitioners Group
Civil Justice Council	Kingsley Napley LLP	South West Administrative Lawyers Association (SWALA)
ClientEarth	Deborah Kol	James Spencer
Constitutional and Administrative Law Bar Association (ALBA)	Law Centres Network	St John's Chambers
The Consultation Institute	The Law Society	Debra Stanislawski
Coram Children's Legal Centre	The Law Society of Scotland	Sam Stein Q.C.; James Nieto, Nexus Chambers
Robert Craig	Lawyers in Local Government	Mark Straw
Authors of <i>DE SMITH'S JUDICIAL REVIEW</i>	Leigh Day	Judith Sullivan
Deighton Pierce Glynn	Liberty	TheCityUK
DLA Piper UK LLP	Linklaters LLP	Trade Union Congress (TUC)
Maurits Dolmans	Mike Lynch	Alison Turnbull
Doughty Street Chambers	Laurie Marks	Brian Turner
Emma (no surname provided)	Medical Defence Union (MDU)	UK Administrative Justice Institute (UKAJI)
Employment Lawyers Association (ELA)	MIND	UK Environmental Law Association (UKELA)
Equality and Human Rights Commission	Mishcon de Reya LLP	UNISON
Equally Ours	Anne Morgan	Professor Jason Varuhas
Terence Ewing	Dr Jonathan Morgan	Martin Viohl
Faculty of Advocates (consultation hub submission)	Tony Moss	David Walker
Faculty of Advocates (email submission)	Anthonia Murillo	The Western Circuit
Professor David Feldman	National AIDS Trust	Wildlife and Countryside Link
Ffyon	National Farmers' Union (NFU)	Simon Winter
Freshfields Bruckhaus Deringer LLP	The NIA Project	Alison L Young

Atodiad B - Geirfa

Llys Gweinyddol: Mae'r Llys Gweinyddol yn rhan o Adran Mainc y Frenhines yn yr Uchel Lys (un o dair adran yr Uchel Lys, ynghyd â'r Adran Siawnsri a'r Adran Deuluoedd). Mae'n clywed y rhan fwyaf o geisiadau am Adolygiad Barnwrol a rhai apeliadau a cheisiadau statudol sydd y tu allan i gylch gwaith yr Eirfa hon.³¹

Anisminig: Mae *Anisminic Ltd v Y Comisiwn Iawndal Tramor* [1969] 2 Mae AC 147 yn achos cyfraith gyfansoddiadol a sefydlodd y "collateral fact doctrine" sy'n datgan y bydd unrhyw wall cyfreithiol a wneir gan gorff cyhoeddus yn gwneud ei benderfyniad yn ddi-rym a nid yw cymal disodli yn amddifadu'r llysoedd o'u hawdurdodaeth mewn Adolygiad Barnwrol oni nodir hynny'n benodol.

Hawlydd(wyr): Yr hawlydd yw'r person yr effeithir arno gan benderfyniad corff cyhoeddus sy'n dymuno herio'r penderfyniad hwnnw yn y Llys Gweinyddol. Gall achos Adolygiad Barnwrol yr hawlydd fod yn unigolyn neu'r gwmni corfforaethol (a elwir hefyd yn gorfforaeth). Gall partneriaethau ddwyn achos yn enw'r bartneriaeth.³²

Diffynnydd(ion): Y diffynnydd mewn achos Adolygiad Barnwrol yw'r corff cyhoeddus/y deiliad swydd gyhoeddus a wnaeth y penderfyniad sy'n cael ei herio (neu a fethodd â gwneud penderfyniad lle mae'r methiant hwnnw'n cael ei herio), nid yr unigolyn yn y corff cyhoeddus neu'r swyddfa gyhoeddus honno a wnaeth y penderfyniad.³³

Seiliau dros adolygiad: Mae'r seiliau y gall rhywun ddod ag Adolygiad Barnwrol yn gyfyngedig. Mae seiliau Adolygiad Barnwrol wedi'u cyfyngu i ystyried cyfreithlondeb sut y gwnaed penderfyniad, nid rhinweddau'r penderfyniad hwnnw. Mae'r rhain yn cynnwys herio penderfyniad ar anghyfreithlondeb, afresymoldeb, annhegwch gweithdrefnol neu dorri cyfiawnder naturiol (oherwydd torri tegwch yn ddigonol - aelod tribiwnlys yn rhagfarnllyd, er enghraifft).

Partïon â Diddordeb: Diffinnir buddiwr fel unrhyw berson (gan gynnwys corfforaeth neu bartneriaeth), ac eithrio'r hawlydd neu'r diffynnydd, y mae'r hawliad yn effeithio'n uniongyrchol arno.³⁴

Adolygiad barnwrol: Adolygiad Barnwrol yw'r broses lle mae barnwr yn adolygu cyfreithlondeb penderfyniad neu gamau a wnaed gan gorff cyhoeddus, gan ystyried yn benodol sut y gwnaed y penderfyniad, yn hytrach na hawliau a chamweddau'r casgliad y daethpwyd iddo.

---

³¹ Y Llys Gweinyddol: Judicial Review Guide 2020, section 1.7.1., available here: [The Administrative Court Judicial Review Guide 2020 \(publishing.service.gov.uk\)](https://www.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/86424/judicial-review-guide-2020.pdf)

³² Ibid., adran 2.2.

³³ Ibid., Adran 2.2.2.1.

³⁴ Ibid., Adran 2.2.3.1.

Traddodadwy: Yn y cyd-destun presennol, traddodad yw'r cysyniad sy'n llywodraethu a yw pŵer cyhoeddus yn ddarostyngedig i Adolygiad Barnwrol ai peidio. Os gellir cyfiawnhau pŵer, yna gellir herio'r pŵer trwy Adolygiad Barnwrol. Os na ellir herio pŵer gan Adolygiad Barnwrol, yna ystyrir nad oes modd ei gyfiawnhau. Yn y farn hon, mae traddodad yn gosod terfynau awdurdod y llys dros rai materion.

Cyfyngu ar effaith arfaethedig gorchymyn diddymu: Fel rheol, mae gorchymynion diddymu yn berthnasol yn ôl-weithredol, h.y. dyw pŵer wedi'i ddileu erioed wedi cael effaith gyfreithiol, gan gynnwys yn y gorffennol. Mae dileu arfaethedig yn cyfyngu ar yr agwedd hon fel y gall y rhai sydd wedi dibynnu ar ddarpariaeth a heriwyd yn y gorffennol barhau i ddibynnu arni.

Gorchymyn Gorfodol: Gorchymyn gorfodol yw'r gorchymyn y gall y llys ei wneud i orfodi corff cyhoeddus i weithredu mewn ffordd benodol.³⁵

Dirymedd: Mae dirymedd yn ganfyddiad o anghyfreithlondeb i'r perwyl nad yw pŵer sy'n cael ei adolygu erioed wedi'i ddefnyddio na'i arfer. Mae hyn yn golygu nad yw unrhyw arfer pŵer yn cael unrhyw effaith gyfreithiol ac i bob pwrpas nid oedd erioed yn bodoli.

Cymalau Disodli: Mekanwaith ar gyfer gwneud pwerau na ellir eu cyfiawnhau ar ôl iddynt gael eu dyfarnu eisoes.

Gorchymyn Diddymu: Mae gorchymyn diddymu yn dileu, neu'n rhoi o'r neilltu y penderfyniad, a thrwy hynny yn cadarnhau nad oes gan y penderfyniad a heriwyd unrhyw rym gyfreithiol ac nad oes ganddo unrhyw effaith gyfreithiol. Ar ôl gwneud gorchymyn diddymu, bydd y llys yn gyffredinol yn trosglwyddo'r mater i wneuthurwr penderfyniadau'r corff cyhoeddus a'i gyfarwyddo i ailystyried y mater a dod i benderfyniad newydd yn unol â dyfarniad y llys.³⁶

Rhwymediau: Pan fydd yr hawlydd yn dechrau hawliad, rhaid iddo nodi yn adran 7 y Ffurflen Hawlio pa rwymedi y mae'n ei geisio gan y llys os yw'n llwyddiannus. Mae chwe rhwymedi ar gael i hawlydd llwyddiannus mewn achos Adolygiad Barnwrol.³⁷

---

³⁵ Ibid., adran 11.3.1.

³⁶ Ibid., Adran 11.4.

³⁷ Ibid., adran 11.2.

Atodiad C - Rhestr o gwestiynau'r Ymgynghoriad

Cwestiwn 1: A ydych o'r farn ei bod yn briodol defnyddio cynsail o adran 102 o Ddeddf yr Alban, neu ddefnyddio awgrym yr Adolygiad wrth ddarparu ar gyfer disgrisiwn i gyhoeddi gorchymyn diddymu wedi'i atal?

Cwestiwn 2: A oes gennych unrhyw farn ynghylch y ffordd orau o gyflawni nodau'r cynigion mewn perthynas ag Adolygiadau Barnwrol *Cart* a gorchmynion diddymu gohiriedig?

Cwestiwn 3: Ydych chi'n meddwl y dylai'r cynigion yn y ddogfen hon, lle maen nhw'n effeithio ar yr awdurdodaethau datganoledig, fod yn gyfyngedig i Gymru a Lloegr yn unig?

Cwestiwn 4: (a) A ydych chi'n cytuno y dylid gwneud diwygiad pellach i adran 31 o Ddeddf yr Uwch Lysoedd i ddarparu pŵer dewisol ar gyfer rhwymediau arfaethedig yn unig? Os felly, (b) pa ffactorau ydych chi'n ystyried fyddai'n berthnasol wrth benderfynu a fyddai'r rhwymedi hwn yn briodol?

Cwestiwn 5: A ydych yn cytuno y bydd y dulliau arfaethedig yn (a) a (b) yn rhoi mwy o sicrwydd ynghylch defnyddio Offerynnau Statudol, y mae'r Senedd eisoes wedi craffu arnynt? Ydych chi'n meddwl y byddai dull rhagdybiol (a) neu ddull gorfodol (b) yn fwy priodol?

Cwestiwn 6: A ydych yn cytuno bod rhinwedd i'w gwneud yn ofynnol defnyddio gorchmynion diddymu gohiriedig mewn perthynas â phwerau yn fwy cyffredinol? Ydych chi'n meddwl y byddai'r dull rhagdybiol yn (a) neu'r dull gorfodol yn (b) yn fwy priodol?

Cwestiwn 7: A ydych yn cytuno y bydd deddfu ar gyfer y cynigion uchod yn darparu eglurder mewn perthynas â phryd y gall ac y dylai'r llysoedd wneud penderfyniad bod penderfyniad neu ddefnydd o bŵer yn ddi-rym?

Cwestiwn 8: A fyddai'r dulliau a amlinellir uchod, neu ddull gwahanol, yn cyflawni'r nod o weithredu cymalau disodli?

Cwestiwn 9: A ydych yn cytuno y dylid gwahodd y CPRC i ddileu'r gofyniad prydlondeb o hawliadau Adolygiad Barnwrol? Canlyniad hyn fydd bod yn rhaid cyflwyno hawliadau o fewn tri mis.

Cwestiwn 10: A ydych chi'n credu y dylid gwahodd y CPRC i ystyried ymestyn y terfyn amser i annog datrysiad cyn gweithredu?

Cwestiwn 11: A ydych chi'n credu y dylid gwahodd y CPRC i ystyried caniatáu i bartïon gytuno i ymestyn y terfynau amser i ddwyn hawliad Adolygiad Barnwrol, gan gofio'r effeithiau posibl ar drydydd partïon?

Cwestiwn 12: Ydych chi'n meddwl y byddai'n ddefnyddiol gwahodd y CPRC i ystyried a yw system 'trac' yn hyfyw ar gyfer hawliadau Adolygiad Barnwrol? Ar beth fyddai'r dyraniad yn dibynnu? **Cwestiwn 13:** Ydych chi'n ystyried y byddai'n ddefnyddiol cyflwyno gofyniad i nodi sefydliadau neu grwpiau ehangach a allai gynorthwyo gydag ymglyfreitha?

Cwestiwn 14: A ydych yn cytuno y dylid gwahodd y CPRC i gynnwys darpariaeth ffurfiol ar gyfer cam ychwanegol ar gyfer Ateb, fel yr amlinellwyd uchod?

Cwestiwn 15: Fel y nodir ym mharagraff 105(a) uchod, a ydych chi'n cytuno ei bod yn werth gwahodd y CPRC i ystyried a ddylid newid y rhwymedigaethau sy'n ymwneud â Seiliau Gwrthiant Manwl?

Cwestiwn 16: A yw'n briodol gwahodd y CPRC i ystyried cynyddu'r terfyn amser sy'n ofynnol gan CPR54.14 i 56 diwrnod?

Cwestiwn 17: A oes gennych unrhyw wybodaeth y credwch y byddai'n ddefnyddiol i'r Llywodraeth ei hystyried wrth ddatblygu asesiad effaith llawn ar y cynigion yn y ddogfen ymgynghori hon?

Cwestiwn 18: A oes gennych unrhyw wybodaeth y credwch a allai fod o gymorth wrth gynorthwyo'r Llywodraeth i ddatblygu ymhellach ei hasesiad o effeithiau cydraddoldeb y cynigion hyn?

Cwestiwn 19: A oes unrhyw gamau lliniaru y dylai'r Llywodraeth eu hystyried wrth ddatblygu ei chynigion ymhellach? Nodwch data a rhesymau.

Atodiad D - Ymgysylltu â rhanddeiliaid

Yn ystod y cyfnod ymgynghori cynhaliwyd cryn dipyn o ymgysylltu â rhanddeiliaid. Roedd yn cynnwys:

- Tri chyfarfod bord gron rhwng swyddogion y Weinyddiaeth Gyfiawnder ac 14 cyfreithiwr academaidd.
- Gyda chymorth Cyngor y Bar, un weminar lle cyflwynodd swyddogion y Weinyddiaeth Gyfiawnder, ac ymateb i gwestiynau, ar y cynigion ymgynghori i gynulleidfa o tua 50 o fargyfreithwyr ac un cyfarfod bord gron rhwng swyddogion y Weinyddiaeth Gyfiawnder a grŵp llai o fargyfreithwyr a enwebwyd gan Gyngor y Bar.
- Gyda chymorth Cymdeithas y Gyfraith, cynhaliom un weminar lle cyflwynodd swyddogion y Weinyddiaeth Gyfiawnder, ac ymateb i gwestiynau, ar y cynigion ymgynghori i gynulleidfa o oddeutu 55 o gyfreithwyr a dau gyfarfod bord gron gyda grwpiau llai o gyfreithwyr a enwebwyd gan Gymdeithas y Gyfraith.
- Cyfarfod bord gron gydag 11 grwp eiriolaeth, sef Liberty, Justice, Mind, Amnesty International, Public Law Project, Legal Action Group, Law Centres Network, JustRight Scotland, Child Poverty Action Group, Committee on the Administration of Justice, Access Charity.
- Bu swyddogion hefyd yn ymgysylltu â swyddogion llywodraeth Cymru, Gogledd Iwerddon a'r Alban yn ystod ac ar ôl yr ymgynghoriad i sicrhau bod eu safbwyntiau'n cael eu hystyried yn y broses datblygu polisi.
- Er mwyn gwella eu dealltwriaeth o sut mae Adolygiadau Barnwrol *Cart* yn gweithio'n ymarferol, mae swyddogion polisi wedi cyfarfod ag aelodau'r farnwriaeth. Roedd yr ymgysylltiad hwn o fewn fframwaith canllawiau'r farnwriaeth ar gyfer ymgysylltu â'r Weithrediaeth ac wedi'i gymeradwyo gan yr Arglwydd Ganghellor a'r Arglwydd Brif Ustus.
- Cyfarfu swyddogion hefyd â Mikołaj Barczentewicz, o Brifysgol Surrey, a rannodd ei ymchwil ar achosion Adolygiad Barnwrol *Cart*.

Atodiad E - *Dadansoddiad ystadegol cart*

1. Cyfanswm achosion Adolygiad Barnwrol *Cart* a ddygwyd i'r Llys Gweinyddol yn erbyn penderfyniadau'r Tribiwnlys Uchaf (Siambwr Mewnfudo a Lloches) o 1 Ionawr 2018 - 31 Rhagfyr 2019 oedd 1,249 ac eithrio achosion hyd nes y byddai penderfyniad gan Apêl Tribiwnlys Uchaf. O'r rhain, arweiniodd 92 at ddileu penderfyniad yr Uwch Dribiwnlys. Yn y cyfnod perthnasol rhoddodd yr Uwch Dribiwnlys ganiatâd i 85 o achosion ar ôl eu trosglwyddo (ac eithrio achosion hyd nes y byddai penderfyniad yn cael ei wneud). O'r 85, hyd yma mae 42 wedi bod yn llwyddiannus, 43 yn aflwyddiannus. Mae 13 achos yn dal i aros am benderfyniad gan yr Uwch Dribiwnlys.
2. I grynhoi, ar sail y data gallwn ddweud bod 'cyfradd llwyddiant' achosion *Cart* yn sylweddol is na'r gyfradd llwyddiant ar gyfartaledd ar gyfer mathau eraill o Adolygiadau Barnwrol sydd fel rheol yn amrywio rhwng 30% a 50%. For *Cart Judicial Review*, the 'success rate' is around 3.4% - ie the number of cases found in favour of the claimant by the Upper Tribunal in an appeal which followed a remitted grant of permission following a *Cart* Judicial Review, divided by the total number of applications for a *Cart* Judicial Review in the period in question.

Cyfraddau Llwyddiant ' *Cart* Adolygiadau Barnwrol

Cefndir

1. Mae'n hynod o anodd mesur 'llwyddiant' mewn Adolygiadau Barnwrol. Y fethodoleg a dderbynnir yn gyffredin yw edrych yn gyntaf ar nifer yr achosion a gofnodwyd fel rhai 'a geir o blaid yr hawlydd' mewn gwrandawriad o sylwedd, fel y'u cofnodwyd yn yr Ystadegau Cyfiawnder Sifil, ac yna amcangyfrif a chynnwys nifer yr achosion a setlwyd gan y diffynnydd neu wedi'i dynnu'n ôl gan yr hawlydd cyn gwrandawriad gwirioneddol.
2. Mae sawl astudiaeth academiaidd yn bodoli ar hyn, a'r ffigur a dderbynnir yn gyffredin yw bod rhwng traean a hanner hawliadau Adolygiad Barnwrol yn setlo o blaid yr hawlydd. Gan fynd ymhellach na hyn, mae rhai astudiaethau'n defnyddio cyfweiliadau â hawlwyr i amcangyfrif faint oedd yn teimlo eu bod wedi ennill budd diriaethol neu anghyffyrddadwy o ganlyniad i ddod ag Adolygiad Barnwrol, ni waeth a oedd y llys o'u plaid ai peidio. Ar y mesur hwn gellir meddwl bod Adolygiadau Barnwrol yn llwyddiannus mewn hyd at 60% o achosion.
3. Mae mesur llwyddiant Adolygiadau Barnwrol *Cart* yn wahanol, gan fod yr hawlydd yn defnyddio'r Adolygiad Barnwrol i geisio cael yr Uwch Dribiwnlys i glywed apêl yn erbyn penderfyniad y Tribiwnlys Haen Gyntaf. Derbynnir yn gyffredinol bod nid yn unig ganlyniad proses Adolygiad Barnwrol *Cart* ei hun yn bwysig, ond hefyd unrhyw

benderfyniad dilynol gan yr Uwch Dribiwnlys ynghylch yr apêl yn erbyn y Tribiwnlys Haen Gyntaf.

4. Dyma beth y ceisiodd panel IRAL ei fesur. Fodd bynnag, heriwyd bod y set ddata a archwiliwyd ganddynt yn annigonol ar sawl cyfrif. Yn gyntaf, y byddai'r cronfeydd data a archwiliwyd ganddynt yn annhebygol o fod â chofnodion cyflawn o achosion Adolygiad Barnwrol *Cart* (yn y Llys Gweinyddol a'r Uwch Dribiwnlys) ac yn ail ni wnaethant ystyried y gellir setlo achosion o ganlyniad i *Cart* Hawliad Adolygiad Barnwrol. Felly mae'r Llywodraeth yn cytuno ag ymatebwyr i'r ymgynghoriad bod ffigur IRAL o 0.22% yn rhy isel.
5. Proses Adroddiad IRAL ar gyfer nodi niferoedd llwyddiant oedd edrych trwy gronfeydd data Westlaw a BAILI ar gyfer pob achos yn ymwneud ag Adolygiad Barnwrol *Cart* ers ei sefydlu. Fe ddaethon nhw o hyd i 45 o adroddiadau/trawsgrifiadau, gyda 12 canlyniad cadarnhaol. Fodd bynnag, dim ond achosion sy'n gosod cysail mewn rhyw ffordd o ran y dyfarniad neu'r achos y mae Westlaw a BAILI. Felly, mae'r adroddiadau a'r trawsgrifiadau hyn, a'r dyfarniadau cysylltiedig, yn ymwneud â swm bach yn unig o nifer gwirioneddol yr achosion Adolygiad Barnwrol *Cart* llwyddiannus yn ystod yr amser hwnnw.

Methodoleg

6. Nod ein dadansoddiad oedd olrhain canlyniad pob achos *Cart Mewnfudo* a drosglwyddwyd yn ôl i'r Uwch Dribiwnlys, trwy gymharu data rheoli achosion mewnol y Tribiwnlys Uchaf (Siambwr Mewnfudo a Lloches) a cronfa ddata ARIA HMCTS. Canolbwyntiodd yr ymarfer hwn ar achosion mewnfudo oherwydd bod y rhain yn cyfrif am 92% o achosion *Cart* ac mae'r gyfradd y rhoddir caniatâd i achosion nad ydynt yn rhai ynghylch mewnfudo *Cart* yn isel iawn (1.67% 2012-2020).
7. Ar gyfer y dadansoddiad hwn, diffiniwyd llwyddiant mewn Adolygiad Barnwrol *Cart* fel:
  - Mae Uchel Lys wedi rhoi caniatâd i wneud cais am Adolygiad Barnwrol o benderfyniad Uwch Dribiwnlys ar ganiatâd i apelio; a
  - Mae'r apêl wedi'i throsglwyddo yn ôl i'r Uwch Dribiwnlys; a
  - Aeth yr apêl i wrandawriad apêl yn yr Uwch Dribiwnlys a cafwyd o blaid yr hawlydd.
8. Yn gyntaf, gwnaethom asesu nifer yr Adolygiadau Barnwrol *Cart* a roddwyd caniatâd gan yr Uchel Lys. Mae CPR 54.7A (9) (b) yn nodi bod caniatâd sy'n cael ei roi mewn Adolygiad Barnwrol *Cart* yn arwain yn awtomatig at ddileu caniatâd yr Uwch Dribiwnlys i apelio, oni bai bod un o'r partïon yn gofyn am wrandawriad. Rhwng 2012-2020, rhoddyd caniatâd i 339 allan o 6,293 o Adolygiadau Barnwrol *Cart*. Mae hyn yn cyfateb i 5.69% (mewnfudo) fel y terfyn uchaf ar gyfer Adolygiadau Barnwrol *Cart* allai fod yn 'llwyddiannus' dros y cyfnod hwn - yn yr ystyr bod ganddynt siawns o arwain at yr Uwch Dribiwnlys yn dileu penderfyniad y Tribiwnlys Haen Gyntaf mewn apêl. Gan

edrych ar flynyddoedd mwy diweddar yn unig (2016-2020) y ffigur yw 5.69% (Mewnfudo)

9. Wrth bennu cyfraddau setliad, edrychwyd ar gyfradd setliad y Swyddfa Gartref, gan eu bod yn rhan o nifer o Adolygiadau Barnwrol *Cart* (gan fod y rhain yn aml yn ymwneud â Mewnfudo a Lloches). Mae Adolygiad Barnwrol *Cart* yn her i benderfyniad yr Uwch Dribiwnlys ac er bod y Swyddfa Gartref yn sefydliad â diddordeb nid yw fel rheol yn ymgysylltu'n sylweddol ag Adolygiadau Barnwrol *Cart*. Pan roddir caniatâd i Adolygiad Barnwrol, mae cyfnod o amser lle gall partïon â buddiant ymyrryd i ofyn am wrandawriad llawn, a thu hwnt i hynny, gellir trosglwyddo'r achos i'r Uwch Dribiwnlys. Nid yw'r Swyddfa Gartref fel arfer yn ymyrryd yn ystod y cam hwn, sy'n golygu bod y gyfradd setlo yma yn ddibwys, a bod yr achos yn cael ei drosglwyddo.
10. Llwyddodd yr Uwch Dribiwnlys (Siambwr Mewnfudo a Lloches) asesu canlyniadau gwrandawriadau apêl yn dilyn Adolygiad Barnwrol *Cart* rhwng 1 Ionawr 2018 a 31 Rhagfyr 2020. Gwnaethpwyd hyn trwy ddod o hyd i'r achosion a drosglwyddwyd yn ôl i'r Uwch Dribiwnlys o ganlyniad i Adolygiad Barnwrol *Cart* yng nghronfa ddata OPTIC ac o dreillio â llaw o ffeiliau rheoli achosion mewnol. Mae cronfa ddata OPTIC yn cofnodi rhif achos yr Adolygiad Barnwrol yn ogystal â ID gwreiddiol yr hawliad.
11. Yna cafodd ID yr hawliad gwreiddiol ei fwydo i gronfa ddata ARIA, a fyddai'n dychwelyd ar ID yr achos yn dangos canlyniad unrhyw benderfyniad apêl Uwch Dribiwnlys, neu os oedd yr achos yn yr arfaeth.
12. Yn y modd hwn, gellir darganfod canlyniad pob achos a gofnodwyd fel pe bai'n cael ei drosglwyddo yn ôl i'r Uwch Dribiwnlys.

Cafeatau

13. Mae gwahaniaeth bach rhwng cyfanswm nifer y ceisiadau *Cart* am Adolygiad Barnwrol a gofnodwyd gan y Llys Gweinyddol (1,249) a'r Uwch Dribiwnlys (1,192) yn y cyfnod (1 Ionawr 2018 - 31 Rhagfyr 2019). Credwn mai dyma'r rhesymau dros y gwahaniaeth hwn:
14. Mae'r Llys Gweinyddol yn cofnodi achos fel un yn y flwyddyn y cyhoeddwyd yr hawliad ac mae'r Tribiwnlys yn cofnodi achos fel un yn y flwyddyn y cyflwynwyd y Tribiwnlys iddo - nid yw'n anghyffredin i hawlwy'r wasanaethu'r Tribiwnlys yn hwyr, neu yn wir ddim o gwbl, yn enwedig os ydyn nhw'n ymglyfreithwyr yn bersonol. Felly gall fod achosion na chofnodwyd gan yr Uwch Dribiwnlys (yn enwedig os na ddaeth yr achosion i benderfyniad caniatâd) o gwbl neu y byddent yn cael eu cofnodi yn y blynyddoedd dilynol. Gall cais a wnaed yn 2019 i'r Uchel Lys gael ei gofnodi fel achos 2020 gan yr Uwch Dribiwnlys. Yn yr un modd, byddai'r Uwch Dribiwnlys yn cofnodi achosion ar ddechrau'r cyfnod y gwnaed y cais ar ei gyfer cyn 1 Ionawr 2018. Fodd bynnag, gallai hyn olygu bod yr anghysondeb amseru yn cael ei gydbwysu.
15. Dim ond Adolygiad Barnwrol *Cart* y mae data'r Tribiwnlys Uchaf yn ei ddangos sydd â chanlyniadau neu sy'n aros am benderfyniad apêl. Mae data gan y Llys Gweinyddol yn

cynnwys Adolygiadau Barnwrol sy'n dal yn fyw, ac felly ni fyddent yn ymddangos yn ystadegau'r Uwch Dribiwnlys.

16. Fel arall, roedd llawer o'r achosion na chofnodwyd gan y Tribiwnlys yn debygol o fod yn Adolygiadau Barnwrol a ddisgynnodd o'r system am un o'r rhesymau canlynol:
  - (1) wedi'i dynnu allan cyn y cam caniatâd i beidio â chydymffurfio â'r Rheolau Trefniadaeth Sifil neu gyfarwyddiadau llys (er enghraifft methu â darparu Tystysgrif Gwasanaeth neu ffeilio copïau o'r penderfyniadau apêl perthnasol),
  - (2) tynnwyd yn ôl gan yr Hawlwyr cyn y cam caniatâd oherwydd iddynt gael penderfyniad mewnfudo o'r newydd neu roi caniatâd gan y Swyddfa Gartref,
  - (3) eu gadael ar ôl i'r Hawlwyr adael neu gael eu symud o'r DU, neu
  - (4) trosglwyddwyd i awdurdodaeth Adolygiad Barnwrol y Tribiwnlys Uchaf ar ôl i'r llys ddarganfod bod y penderfyniad dan her mewn gwirionedd yn benderfyniad Tribiwnlys Haen Gyntaf ar brydlondeb neu ddilysrwydd yr apêl.
17. Rydym o'r farn bod data'r Llys Gweinyddol ar gyfanswm nifer y ceisiadau yn adlewyrchiad mwy cyflawn o nifer y ceisiadau, ond rydym yn cydnabod y gallai hyn achosi gwall bach oherwydd y dyddiad yr adroddir yr achosion.
18. Wrth wneud cyfrifiadau ar gyfer 'cyfraddau llwyddiant' fe benderfynon ni ddiystyru data o 2020 oherwydd effeithiau'r pandemig COVID-19, a'r ffaith bod cyfran uchel o achosion a gafodd ganiatâd mewn Adolygiad Barnwrol *Cart* eto i gael eu hapelio yn Data'r Tribiwnlys Uchaf. Mae hyn yn golygu nad oes gan 2020 ddigon o ddata i wneud cyfrifiad cywir.
19. Roedd y cyfrifiadau hefyd yn diystyru unrhyw achosion sy'n aros am benderfyniad gan yr Uwch Dribiwnlys. Tynnwyd nifer yr achosion sydd ar ddod o nifer y ceisiadau a nifer yr apeliadau a drosglwyddwyd i'r Uwch Dribiwnlys. Mae hyn yn golygu bod ein cyfrifiadau wedi'u seilio'n llwyr ar achosion 'wedi'u cwblhau' - h.y. bod yr Uwch Dribiwnlys wedi dod i ddyfarniad mewn gwrandawriad apêl, neu fod yr Adolygiad Barnwrol *Cart* wedi'i dynnu'n ôl neu y cafwyd gwared arno mewn cyflwr cynharach.
20. Rydym yn cydnabod nad oes cymhariaeth gyfatebol yn bosibl â mathau eraill o Adolygiad Barnwrol, ond mae'r consensws academiaidd yn cefnogi'r dull o gymharu metrig rhesymol o 'lwyddiant mewn Adolygiad Barnwrol *Cart*' â metrig rhesymol o 'lwyddiant mewn' Adolygiad Barnwrol yn gyffredinol'. Credwn mai metrig rhesymol o lwyddiant mewn Adolygiad Barnwrol *Cart* yw i benderfyniad yr apêl gael ei drosglwyddo yn ôl i'r Uwch Dribiwnlys a i'r Uwch Dribiwnlys ddod o hyd i'r apêl o blaid yr hawlydd pan glywir yr apêl honno. Mewn Adolygiadau Barnwrol eraill, mae astudiaethau academiaidd yn tueddu i ganolbwyntio ar ganlyniad gwrandawriad gwirioneddol ac amcangyfrif cyfradd y setliad (ar gyfer pwnc penodol neu'n gyffredinol). Archwiliodd yr Adolygiad Annibynnol o gyfraith Weinyddol dystiolaeth ar y 'cyfraddau llwyddiant' mewn Adolygiadau Barnwrol gan ddarganfod bod consensws cyffredinol o tua 30-50% o

hawliadau yn cael eu setlo o blaid yr hawlydd neu a geir o'u plaid mewn gwrandawriad gwirioneddol.³⁸

Canlyniadau

21. Mae'r tablau isod yn dangos cyfanswm yr achosion ym mhob blwyddyn sy'n cyrraedd pob cam yn yr Uchel Lys a'r Uwch Dribiwnlys, yn ystod Adolygiad Barnwrol *Cart* a'r trosglwyddiad dilynol i'r Uwch Dribiwnlys. Mae nifer o achosion yn yr arfaeth i gael penderfyniad apêl yn yr Uwch Dribiwnlys, mae'r nifer hon ar gyfer pob blwyddyn wedi'i thynnu o gyfanswm nifer y ceisiadau i'r Uchel Lys am Adolygiad Barnwrol, y nifer a roddwyd caniatâd, a'r nifer a gafodd ganiatâd gan yr Uchaf Tribiwnlys yn dilyn trosglwyddo. Mae hyn yn golygu bod y cyfrifiad ar gyfer cyfradd llwyddiant yn cyfrif achosion a gwblhawyd yn unig.
22. Mae'r tabl cyntaf yn dangos cynnydd Adolygiadau Barnwrol *Cart* yn yr Uchel Lys (ac eithrio'r rhai sy'n aros am benderfyniad apêl yn yr Uwch Dribiwnlys). Yn y blynyddoedd perthnasol, allan o gyfanswm nifer y ceisiadau (1249) rhoddwyd caniatâd i 89 naill ai mewn gwrandawriad llafar neu ar bapur tra bod 2 yn cael eu clywed mewn gwrandawriad gwirioneddol. Roedd hyn yn golygu bod cyfanswm o 92 o achosion yn cael eu trosglwyddo i'r Uwch Dribiwnlys am ganiatâd i apelio yn erbyn penderfyniad.
23. Mae'r ail dabl yn dangos cynnydd achosion a drosglwyddwyd i'r Uwch Dribiwnlys (eto ac eithrio'r rhai sy'n aros am benderfyniad apêl yn yr Uwch Dribiwnlys). Mae'r rhif hwn yn 85, 7 yn llai na'r hyn a drosglwyddwyd. Fel yr eglurwyd uchod, gallai hyn fod oherwydd amseriad y ceisiadau am Adolygiad Barnwrol a phan gyflwynir yr achos i'r Uwch Dribiwnlys. Gall achosion hefyd gwmpo neu gael eu tynnu'n ôl am resymau eraill. Gall yr Uwch Dribiwnlys hefyd wrthod rhoi caniatâd yn y cam caniatâd a drosglwyddwyd i apelio.
24. O'r 85 achos a gafodd ganiatâd yn dilyn cyflwyniad, mae'r tabl yn cofnodi faint a ganfuwyd o blaid yr hawlydd yn y gwrandawriad apêl, a faint y canfuwyd yn eu herbyn. Cofnodir hefyd nifer yr achosion sydd ar ddod.
25. Cafwyd hyd i 42 o achosion o blaid yr hawlydd yn eu gwrandawriad apêl, gan gymryd y rhif hwn wedi'i rannu â nifer y ceisiadau am Adolygiadau Barnwrol *Cart* (1249), mae'n cynhyrchu'r 'gyfradd llwyddiant' ar gyfer Adolygiadau Barnwrol *Cart* (3.4%).

Cart - Mewnfudo						
UCHEL LYS (ac eithrio achosion hyd nes y ceir penderfyniad Apêl y Tribiwnlys Uchaf)						
Blwyddyn	Cyfanswm	Caniatâd a Roddwyd	% Caniatâd a Roddwyd	Gwrandawriad Llafar	Gwrandawriad Papur	Enw

³⁸ Faulks et al, IRAL Report (CP 407), 176-177

2012	161	2	3.73%	4	157	1
2013	672	34	5.21%	1	671	2
2014	776	55	7.99%	7	768	2
2015	1159	44	4.40%	7	1151	3
2016	683	27	4.83%	6	676	1
2017	789	52	6.97%	3	786	1
2018	614	42	7.17%	2	614	2
2019	635	38	7.09%	7	638	0
2020	307	24	8.79%	3	307	0
CYFANSWM	5796	318	6.18%	40	5768	12
2018-2019	1249	80	7.13%	9	1252	2

Fig. 4

Cart - Mewnfudo							
TRIBIWNLYS UCHAF - MEWNFUDWYR A CHEISWYR LLOCES (minws achosion hyd nes y ceir penderfyniad Apêl y Tribiwnlys Uchaf)							
Blwyddyn	Ail-benderfyniad Caniatâd UT	Ail-benderfyniad Caniatâd	Apêl UT wedi'i chanfod o blaid hawlydd	% o blaid	Apêl UT wedi'i chanfod yn erbyn yr hawlydd	% yn erbyn	Achosion yn yr arfaeth
2012	-	-	-	-	-	-	-
2013	-	-	-	-	-	-	-
2014	-	-	-	-	-	-	-
2015	-	-	-	-	-	-	-
2016	-	-	-	-	-	-	-
2017	-	-	-	-	-	-	-
2018	45	7.33%	23	3.75	22	3.58%	3
2019	40	6.30%	19	2.99%	21	3.31%	10
2020	4	1.30	1	0.33%	3	0.98	4
CYFANSWM	-	-	-	-	-	-	-
2018-2019	85	6.81%	42	3.36%	43	3.44%	13

Fig. 5

ISBN 978-1-5286-2793-1

CCS0621754360 07/21